

Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

In dit nummer:MEDITATIEF
J.E. Kramer

517

Gedenk Jezus Christus

KERKELIJK LEVEN
C.J. de Ruijter

519

Werkkracht, zuigkracht,
werfkrachtWANDELEN MET GOD
B. Luiten

523

Bergen verzetten

ACHTERGRONDEN
E. Brink

525

De geestelijke zegen
van DarbySCHRIFTSTUDIE
P.H.R. van Houwelingen

529

De Koning begraven

en verder...Gedicht
Boekbespreking
Meegelezen
Uit de kerken**MEDITATIEF / J.E. Kramer**

GEDENK JEZUS CHRISTUS

*'Gedenk, dat Jezus Christus uit de
doden is opgewekt.'*

(2 Tim. 2,8a)

Pasen. Gods Zoon is opgewekt uit de dood. Op zondagmorgen treffen vrouwen het graf van Jezus leeg aan (Mt. 28,5-6). Jezus Christus is de Opgewekte.

Maar waarom zou je de Opgewekte gedenken? Waarom zou je Paulus' bevel opvolgen?

Winst

Wij gedenken veel. Gedenken heeft goede kanten.

Het is goed om jaarlijks de strijd en de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog te gedenken. Als je bij het verschrikkelijke van de oorlog stil staat, besef je de rijkdom van de vrede. Je bent dankbaar voor wat je hebt.

Gedenken brengt winst.

Gods daden

Gedenken is niet: je herinnert je iets. Bijvoorbeeld de eerste kus van je vriend of vriendin.

Gedenken is niet: je verjaardag vieren. Op je verjaardag sta je even

stil bij de dag van je geboorte. Gedenken gaat niet om jezelf. Je gedenkt niet iets van jezelf. Gedenken in de bijbel bepaalt je bij God!

Gedenken bepaalt je bij Gods daden. Je staat stil bij het werk van God in deze wereld. God verscheen in Christus op het terrein van de zonde.

Bij zijn verschijnen op aarde beheerst God het toneel. God verschijnt hoe en wanneer Hij wil: in kribbe, kruis en leeg graf. Bij Gods verschijnen krijgt de mens een plaatsje aangewezen: Maria, Jozef, Augustus, de herders, de magiërs, Judas, Pilatus, Herodes, Kajafas en Petrus.

Gedenken bepaalt je bij Gods grote daden, bij Gods verschijnen. Dat is pure winst.

Opdracht

Het gedenken van Gods daden is niet vrijblijvend. 'Gedenk Jezus Christus' is een opdracht. Gedenken is een gebiedende wijs. De mens houdt niet van 'moeten'. Ik wil niet naar bed, zegt het kind. Je móet, zegt moeder.

Toch móet je Jezus Christus gedenken. Want het gaat om je leven. God verschijnt in je leven om je te redden van de dood. Voortdurend zal het werk van Christus voor je aandacht moeten staan: om te blijven leven.

Gedenk Gods grote daden in het werk van Jezus Christus.

Leven

Christus is **niet een** herinnering. Zoals je je een oude vriend van vroeger zo af en toe eens herinnert. Christus is de Opgewekte. De dood hield Hem niet vast. Hij leeft niet alleen in herinnering. Hij leeft écht! **God** heeft zijn **Zoon** niet in het graf

KERNREDACTIE:

PROF. DR. M. TE VELDE,
DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP.

OVERIGEREDACTIELEDEN:

DRS. R. TER BEEK, DRS. B. BOS, DRS.
A.L.Th. DE BRUIJNE, DRS. G. GUNNINK,
DRS. B. LUITEN, PROF. DR. C.J. DE RIJ-
TER, DS. A. DE SNOO.

MEDEWERKERS:

J.J.D. BAAS, DRS. C.J. HAAK,
J.M. DE JONG, DRS. J. SMELIK,
DRS. H. VELDMAN.

REDACTIE-ASSISTENT:

W.L. DE GRAAFF, Wortmanstraat 138, 8265
AG Kampen, Tel. (038) 3331201.

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA te Kam-
pen.

ADMINISTRATIE/ADVERTENTIES:

Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.,
Postrekening 406040 t.n.v.,
De Reformatie, Goes, Postbus 25, 4460 AA
Goes. Tel. (0113) 215591.

ABONNEMENT:

f 85,75 per jaar; f 46,25 per halfjaar; studen-
ten f 70,25 per jaar (binnenland). Buitenland:
f 144,50 per jaar (zeepost).

Een abonnement kan per maand ingaan,
maar slechts beëindigd worden uiterlijk twee
maanden voor het verstrijken van de beta-
lingstermijn (opzegging van jaarabonnement
vóór 1 november, van een halfjaarabonne-
ment vóór 1 juni).

Losse nummers f 1,95 (excl. porto).

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij

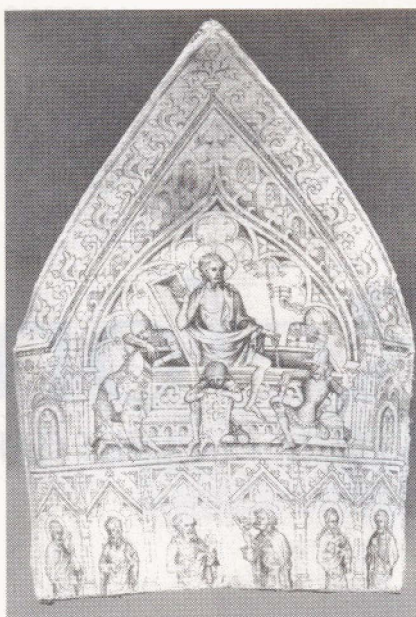
de Stichting Bralectah.
Tel. (0521) 515946.

ADVERTENTIES:

Prijs: f 0,84 per mm. Contracttarief op aan-
vraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de
uitgever is het niet toegestaan artikelen uit
dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

De opstanding van Christus, tekening in inkt op witte zijde aan de voorkant van een bischopsmijter; ca. 1370. Parijs, Musée de Cluny.

*We zien Christus met de overwin-
ningsvaan in de hand, uit een
sarcofaag stappen. Om de graf-
kist heen zitten, keurig op vaste
afstanden, de soldaten in slaap-
houding, daarmee de uitdruk-
king 'en zij werden als doden'
(Mat. 28,4) symboliserend.*

*De hele voorstelling is vormgege-
ven als was hef de bovenkant
van een gotisch venster, met bo-
gen en krullen en bladversierin-
gen. Onder de hoofdvoorstelling
bevindt zich een rij apostelen,
waar tussen in het midden, dui-
delijk Petrus met de sleutel en
Paulus met het boek en het
zwaard te herkennen zijn*

JMdJ

laten liggen. God heeft Hem opge-
wekt uit de dood.

De opwekking was een krachttoer.
De dood is sterk. God moest over-
weldigende krachten inzetten om
Christus op te wekken (Ef. 1,19-
20).

Alleen God kan opwekken uit de
dood. Jezus leeft! De vrouwen ko-
men bij een leeg graf.

Het lege graf van Christus betekent
leven.

God komt met diezelfde overweldi-
gende krachten in jouw leven: door
Geest en Woord.

Deze krachten zijn sterker dan je
dood.

Alleen **God** kan je opwekken uit je
dood. God schenkt geloof. God
geeft leven. Je leeft.

Nieuw leven

Gedenken blijft niet op zichzelf
staan.

Het gedenken van Gods daden **dóet**
iets met je. Bet **ráákt** je, stempelt je
leven en **doortrekt** je leven. Gods
daden staan altijd voor je aandacht.

Gedenken geeft energie. Gods **krach-
ten werken** in je leven. Je ontvangt
de energie van Christus' **Geest**. Je
dient God met **heel** je leven.

Christus in je leven, dat is: God die-
nen met al je energie. Je hebt nieu-
we krachten. Je strijdt energiek te-
gen de zonde.

Het gedenken van Jezus Christus
dringt je tot belijden. Se **kunt** niet
zwijgen over Gods grote daden.

Waar het hart vol van is, loopt de
mond van over.

Je spreekt over je geloof en je nieu-
we leven.

Het gedenken van het werk van
Christus vraagt om dankbaarheid.
Christus is je gegeven tot verlos-
sing. Gods daden **zijn** niet vanzelf-
sprekend.

Het lege graf is een kado. Voor **jou**.
Je nieuwe leven is een geschenk
van God.

Overwinning

Waarom zou je Jezus Christus, de
Opgewekte, gedenken?

Omdat dit gedenken je pure winst
brengt. Wat waren die vrouwen
blij!

God schenkt je leven. Want Chris-
tus behaalde **op** de dag van de op-
standing & grootste overwinning
van **alle** tijden. Pasen is het feest
van overwinning.

In het geloof **deel** je in Christus'
overwinning. **Daarom**: gedenk Je-
zus Christus. Het móet! Het is een
kwesatie van dood of **leven**.

WERKKRACHT, ZUIGKRACHT, WERFKRACHT

C.J. de Ruijter

Kerkelijk leven

Op mijn kamer ligt het dicht bij de telefoon. Handig om het altijd bij de hand te hebben, zo'n handboekje. Er staan massa's gegevens in die je zo maar eens nodig kunt hebben. En hier vind je het allemaal bij elkaar. De vrijgemaakte wereld in kaart gebracht. Zo kun je het handboek van de gereformeerde kerken wel typeren. Nooit sta je erg lang stil bij zo'n boekje. Het moet er gewoon liggen. Maar één keer per jaar kijk ik er wat langer naar. Dat is als de nieuwe editie uitkomt.

Geen recensie maar reactie

Kun je nou zo'n handboek recenseren? De uitgever vroeg nadrukkelijk om een recensie. Maar die vraag bracht me in verlegenheid. Een recensie vraagt om een beoordeling, waarin de mening van de recensent gegeven wordt. Maar nu werkt dat bij een handboek vol gegevens natuurlijk niet. Ik heb geen mening over adressen. (Al nodigen de straatnamen van vandaag soms wel uit tot leuke spelletjes. Er is b.v. een dominee die in 'De Oude Wereld' woont. Wat een startpunt om in de wereld van vandaag pastor te zijn. En zo zijn er meer straatnamen die je direct tot verder mediteren uitnodigen.) Maar niemand zal het lang uithouden bij postcodes en telefoonnummers. Als ik het Handboek voor het eerst in m'n vingers heb blader ik dan ook meteen door naar het eind. Daar vind je de in memoriams van de predikanten die het afgelopen jaar overleden zijn. Die lees ik altijd het eerst. Hier geen dorre infor-

matie, maar een levend verhaal. Geen kale gegevens, maar een liefdevol getekend portret. In een paar bladzijden rijst een schets op van een leven, getekend door de dienst van het Woord. Dit is een bijzonder persoonlijk gedeelte in het Handboek. Ook al zijn het in memoriam~de sfeer is nooit echt bedroefd, maar eerder dankbaar. En altijd vol uitzicht. Maar ook hier ga je niet recenseren. Je voelt je hier juist op een plek voorbij alle meningen. Je proeft de verwondering, dat gebrekkige mensen zo royaal door God in dienst genomen worden bij de vergadering van zijn kerk. Een oase, waar de kou van de onpersoonlijke gegevens van de lucht is, omdat het leven van de kerk hier een persoonlijk gezicht krijgt. En dan is er het jaaroverzicht (26 bladzijden!). Daar neus ik vervolgens wat in. Je krijgt respect voor de ijver en de nauwkeurigheid waarmee de redacteur (dr. W.G. de Vries) alles op een rijtje heeft weten te krijgen. Het is een soort mengeling van informatie en bezinning

op de betekenis er van. Ik kijk naar de inzet, die meestal een soort geestelijk kader aangeeft waarbinnen bepaalde gegevens worden geïnterpreteerd en gegroepeerd. En vervolgens blader ik het wat door. Ook hier valt niet echt veel te recenseren. De informatie spreekt voor zichzelf. (Al begrijp je niet altijd waarom bepaalde dingen er in staan. Zo worden er 12 predikantsjubilea vermeld (tot 55 jaar toe!), terwijl slechts twee van de twaalf ook werkelijk nog in actieve dienst waren.) Maar het is meestal de analyse van informatie die een bepaalde mening losmaakt. En met die analyse is de redacteur (terecht) meestal terughoudend. Dit artikel is dan ook meer een reactie op dan een recensie van het Handboek. Maar toch, het maakt wel reactie los.

Werkkracht

Er komt vrij snel een gevoel van bewondering op, als ik het geheel van de informatie wat op me in laat werken. Je kunt het handboek zien als een soort honderdduizendstratenboek van de vrijgemaakte wereld. Maar het is meer dan dat. Je krijgt niet alleen de straten gepresenteerd, je krijgt ook een impressie van de bebouwing. Sterker nog, de opschriften bij de adressen geven even een inkijkje naar wat er binnen gebeurt. En dan merk je al snel: Er gebeurt heel veel in de vrijgemaakte wereld. In de plaatselijke kerken zie je steeds meer adressen verschijnen voor verschillende activiteiten binnen de kerk. Maar dat niet alleen. Vanuit de kerk komt ook allerlei actie op gang, die niet altijd even strikt kerkelijk te noemen is, maar toch alles te maken heeft met het le-

ven en werken **van gemeente(le-**
den) in deze wereld. Van Ouderen-
zorg tot **Jeugdwerk**, **van werkgroep**
van **gescheidenen** tot **adoptievereni-**
ging, **van computergebruik** in de
pastorie tot natuur- en milieu-edu-
catie. Het is een zeer breed spec-
trum, dat opbloeit vanuit de gedach-
te, dat de kerk niet **alleen 's zon-**
dags vergadert in de samenkomst.
Ook door de **week** functioneert de
kerk als een gemeenschap en leeft
zij midden in deze wereld.
De actie die daardoor losgemaakt
wordt heeft geleid tot een **indruk-**
wekkende infrastructuur. Het Hand-
boek brengt veel er van in **kaart**.
En dan heb ik nog **niet** eens de af-
deling onderwijs genoemd, die 27
bladzijden beslaat! We vinden het
intussen misschien wel gewoon,
dat al die gegevens in het hand-
boek staan. **Maar als je dat geheel**
op je in laat werken, kom je toch
onder de indruk van de enorme
werkkracht die er uit spreekt. Wat
een mensen komen er **niet** in actie
binnen dit brede spectrum. En **alle-**
maal ontvangen ze op de **een of an-**
dere manier vanuit de kerk **impul-**
sen om zich in te **zetten** voor dit
werk, dat direct of indirect **ook** met
die **kerk** verbonden is. En daarover
doordenkend raak je onder de in-
druk van de krachten die **God op-**
wekt in een **mensenleven**, als Hij je
inschakelt bij de **konst** van Zijn ko-
ninkrijk. **Dat** mag ons tot dankbaar-
heid jegens **Hem** stemmen. Aan
Hem de **eer** voor zoveel **werk-**
kracht en resultaten! En dan brengt
dit dikke handboek (bijna 370 pagi-
na's!) nog **maar** een kleine provin-
cie in **kaart** binnen dat grote rijk.

Andere kerken en christenen

Met dat laatste is natuurlijk een ge-
dachte **aangeroerd**, die je bij zo'n
handboek ook meteen bekruipt. **Als**
de vrijgemaakte **kerken maar een**
kleine provincie zijn in het konink-
rijk van God, hoe staat het dan met
de rest van dat rijk. En, **belangrijke**
vraag: waar zoeken we en vinden
we dat rijk verder? Dr. De Vries
raakt die vraag verschillende keren
aan in zijn overzicht. Aan het eind
bespreekt hij kort enkele ontwikke-

lingen in andere kerken. **Hij consta-**
teert kortweg: 'De **misère** van de
kerkelijke **verdeeldheid** is er in het
afgelopen jaar nauwelijks minder
op geworden' (316).

Breder gaat het overzicht in op de
besprekingen die op de Synode van
Berkel en Rodenrijs gevoerd zijn
(302-304). Een **optimistische con-**
clusie valt te trekken bij de passa-
ges over de Christelijke Gerefor-
meerde Kerken. 'Op de goede weg,
maar nog **niet waar** we **wezen moe-**
ten.' **Ten aanzien** van de Neder-
lands **Gereformeerde Kerken** ligt
het **anders**. Echt perspectief **lijkt**
her niet aanwezig.

Het meest uitvoerig kijkt de redac-
teur echter in een andere richting.
Hij zet zijn overzicht **nik** in met
ruim 2 pagina's over de evangeli-
schen. Ik denk dat **dat wel terecht**
is. Want er is binnen de **ge-**
maakte kerken ook veel belangstel-
ling voor water gebeurt in de
'evangelische hoek'. Maar die **be-**
langstelling vindt De Vries juist
niet positief. **Hij ontkent** niet dat de
evangelischen hun heil zoeken bij
de God en Vader **van Jezus Chris-**
tus. Maar tegelijk ziet hij veel **be-**
zwaren, vooral vanwege hun na-
druk op **ervaring**, het niet-kerkelijk
karakter van hun **opstelling**, en hun
onverschilligheid tegenover de be-
lijdenis.

Ik denk, dat veel van De Vries' ar-
gumenten echt hout **snijsen**. Maar
tegelijk vraag ik me af, of hij ze
wel op een verantwoorde manier
gebruikt. Daarom wil ik er iets na-
der op ingaan.

Zuigkracht

De Vries constateert (m.i. terecht)
dat de evangelische **beweging een**
grote zuigkracht op met name onze
jongeren uitoefent. Vervolgens pro-
beert hij te laten zien wat een **af-**
stand er is tussen de evangelische
en de gereformeerde manier van ge-
loven. De manier waarop hij de
evangelischen ter sprake brengt is
nogal confronterend. Hij spreekt
ook letterlijk van een front, dat
zelfs te vergelijken is met dat van
de **schriftkritiek** (292). Hij tekent
vervolgens de **strijd** die te voeren

is: De evangelische beweging biedt
de gedachte **van de onzichtbare**
kerk (kies de gemeente die je ligt),
nadruk op persoonlijke **bekering**,
evangelisatie en **barmhartigheids-**
werk, **warmte** en enthousiasme in
muziek en eredienst, verheerlijking
van de staat Israël en de stad Jeru-
zalem. Die elementen neemt hij
min of meer **samen** als kenmerkend
voor de evangelische **beweging. Te-**
gelijk geeft hij aan, dat er veel va-
riatie is, en **dat lang niet iedereen**
dat alles voor **zijn rekening** zal wil-
len nemen.

Daartegenover stelt hij wat het g e
reformeerde geloof biedt: **nuchter-**
heid tegenover extase, **psalmen** te-
genover **praise-programma's**, **kerk-**
besef tegenover **ik-cultuur**, **confes-**
sionele trouw tegenover oppervlak-
kig biblicisme.

De Vries noemt gier belangrijke
dingen. Wat hij als waardevol aan-
wijst in de gereformeerde erfenis
raakt rechtstreeks het hart van ons
geloof. Dat zijn de **duigen**, **waarom**
je de gereformeerde kerk leert **lief**
te hebben.

Toch heb ik twee bezwaren tegen
zijn **methode** van **redeneren**. In de
eerste plaats vind ik, dat hij wel
heel gemakkelijk allerlei verschil-
len & evangelische geloofsuitingen
onder één noemer bij elkaar veegt.
Hij haalt onder andere de hervorm-
de A.A. Spijkerboer aan om mys-
tiek als woordloze ervaring af te
wijzen (316). Maar dan zou ik eerst
wel eens willen weten wie onder
ons zulke **mystiek** aanprijst. **Hij**
suggereert, dat veel evangelische
'begeestering' doet denken aan
Transcendente Meditatie. Mijn
vraag is: hoewel vrijgemaakten
zijn er die zich aan zo'n soort onge-
controleerde extase overgeven? **Hij**
wekt de indruk, dat de evangeli-
sche beweging zonder **meer** op ge-
spannen voet staat met de gerefor-
meerde confessie (293 v.). **Maar**
het komt niet uit de **verf** dat veel
vrijgemaakten 'evangelische' im-
pulsen ontvangen van vertegen-
woordigers van de 'evangelical mo-
vement' die voluit **staan** voor de ge-
reformeerde confessie. Zo kan het
beeld soms een karikatuur worden
en de **strijd** een gevecht tegen wind-

molens.

In de tweede plaats vraag ik me af, of deze methode wel juist is. De Vries signaleert zuigkracht naar de evangelische beweging. Vervolgens gaat hij opsommen wat daar allemaal mis is. Maar is dat nu een juiste reactie? Als je zuigkracht signaleert, heeft dat toch altijd te maken met een bepaald gemis? Ik geef een voorbeeld: Stel: mijn kinderen lopen het huis uit naar een ander gezin, omdat ze bij mij thuis gezelligheid, liefde en warmte missen. Wat doe ik dan? Natuurlijk vind ik het niet leuk, dat ze naar een ander gezin gaan. Ik kan dus proberen dat andere gezin zwart te maken en te laten zien hoe veel daar mankeert. Maar veel effect zal het niet hebben (hoe zeer ik op punten ook gelijk kan hebben). Ik zal juist het tegenovergestelde bereiken. Want ik bevestig zo het beeld. Maar bovendien geef ik w.blijk van, dat ik helemaal niet begriip wat mijn kinderen missen. Als mijn kinderen het huis uitgaan omdat ze ergens anders zich meer aangetrokken voelen, dan doet dat pijn. Maar het eerste dat ik moet doen is me afvragen wat er bij mij mis is. Dat geldt net zo goed voor de kerken. Als we zien dat mensen weggezogen worden in evangelische richting, moeten we niet op die ongereformeerde evangelischen afgeven, waar je je gereformeerde erfenis kwijtraakt. Dan moeten we ons afvragen of er bij ons geen tekorten zichtbaar worden. En die houding mis ik te veel in het schrijven van De Vries. Hij wijt één zinnetje aan de noodzaak om onszelf te beproeven of we wel in het geloof zijn (294). Maar dat komt pas nadat hij uitvoerig uitgepakt heeft tegenover de evangelischen. De schraalheid van dat zinnetje bevestigt mi. het gemis waaruit de evangelische zuigkracht opkomt.

Werkkracht

De Vries schrijft dat zinnetje in het kader van de groeicijfers. Hij is er niet enthousiast over. Terecht, want de kerken groeiden slechts met 955 zielen, terwijl alleen al het

geboortenverschot (= aantal geboren kinderen – het aantal gestorven leden) 1466 bedraagt. Er werden minder mensen (dan vorig jaar) toegelaten en er verlieten meer mensen (dan vorig jaar) de vrijgemaakte kerken. Juist in dit kader is het zo belangrijk om ook echt in te gaan op de achtergrond van de genoemde zuigkracht. Ik wil proberen een paar elementen op een rijtje te zetten:

Als mensen aangetrokken worden door een warme eredienst, waarin de lofprijzing van God een ruime plaats hijgt, kan dat dan niet wijzen op een gemis bij ons? Bijvoorbeeld doordat de eredienst als te star, te weinig bezielen en doorleefd wordt ervaren. De psalmen zijn een rijk bezit. Maar hoeveel doen we er aan om de glans van dat bezit als nieuw te laten stralen? Hoe belangrijk is de lofprijzing van God bij ons?

Als mensen de kinderdoop verwerpen zit daar vaak een bepaalde ervaring achter. Zou het kunnen, dat mensen bij vrijgemaakte leeftijdsgenoten een bepaald automatisme proeven? In de trant van: natuurlijk ben ik een kind van God, ik ben toch gedoopt. Als dat automatisme vervolgens leidt tot het uitslijten van zondebesef en van verlangen naar Gods genade, is het dan niet voorstelbaar, dat mensen de kinderdoop verwerpen? Die wordt tenslotte ook niet met zoveel woorden in de Bijbel geleerd.

Dit zijn maar twee voorbeelden. Maar ze zijn niet uit de lucht gegrepen. Ze hebben allebei te maken met de werkracht van de kerk. Ik waag in dat verband de stelling dat de zuigkracht van de evangelischen wel eens te maken zou kunnen hebben met het gebrek aan werkracht van de vrijgemaakte kerken. Wat ik zeggen wil is dit: Voor ons als vrijgemaakte kerken is het niet allereerst belangrijk om beschuldigend naar de evangelischen te wijzen, als we zien dat er zuigkracht ontstaat in hun richting. De eerste vraag die op tafel ligt is: waaruit komt die zuigkracht voort? Als onze jongeren zo gemakkelijk geworden worden voor een evangelische gemeente, waarom werven wij dan

maar zo moeilijk en waarom kunnen we dan kennelijk zo moeilijk jongeren vasthouden? Het is mij veel te gemakkelijk om dat af te doen als een uiting van de ik-cultuur. Ik weet best, dat er in onze kerken mensen zijn, die zichzelf zoeken en tegelijk in evangelische richting bezig zijn. Maar in een echt evangelisch klimaat houdt de ik-cultuur het niet lang uit. Daar gaat het werkelijk om de lofprijzing van God.

Kortom: m.i. heeft De Vries een belangrijke vraag op tafel gelegd door de zuigkracht van de evangelischen aan te snijden. Maar de eerste vraag is dan niet hoe we effectief onze kerkleden daar vandaan kunnen houden. De eerste vraag is, of wij voldoende werkracht bezitten. En met die vraag zijn we nog wel even bezig. Want natuurlijk is het ernstig als zelfs ons geboortenverschot nog afkalft door zoveel onttrekkingen. Dat betekent, dat onze interne groei bedreigd wordt door ons afnemend vermogen om mensen vast te houden. Dat is zwaar ernstig, dat er echt reden is tot zelfbeproeving. Het is terecht dat De Vries daartoe oproept. Al had dat meer body mogen krijgen dan nu het geval is.

Een dubbele reactie

Dankbaarheid en zelfbeproeving, dat is dus de dubbele reactie, die dit handboek oproept. Het blijft voornamelijk een verzameling tamelijk dom gegevens. Maar als het mede aanleiding kan zijn tot het geestelijk doormeten van de manier waarop we omgaan met de gereformeerde erfenis, is dat niet weinig. Laten we er het komende jaar tijd en aandacht in investeren. In het alledaagse gebruik van de hier opgeslagen gegevens kan de lofprijzing van God gestalte krijgen.

N.a.v. Handboek 1997 ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederland. Redactie: dr. W.G. de Vries. Uitg. Oosterbaan & Le Cointre B.V., Goes, f 17,50. Met een bon welke is opgenomen in het Handboek 1997 kan ook een computerprogramma gekocht worden, waarmee & gegevens uit dit Handboek digitaal zichtbaar worden gemaakt. Prijs f 17,50.

287. O Mensch, schau Jesum Christum an. (B.A. 39. No. 150)

P. Titus 1603.

O Mensch, schau' Je - sum Chri - stum an, den wah - ren Mensch und

Gott, der für uns hat ge - nug ge - than durch sei - nen bit - tern

Tod. O wie gro - sse Angst und Pein durchdrang das Her - ze Mein.

J. Specht.

GEDENKEN WIJ HOE CHRISTUS LEED

Gedenken wij hoe Christus leed
die God is en echt mens,
die Koning in drie Wen heet
doorleed de dood intens.
Martelende angst te zijn,
het hart - een vlam van pijn.

Hij heeft zich koninklijk geschikt
naar handen van verraad,
heeft alle haat en hoon geslikt,
maar wijn van de soldaat
weigert Hij, de Vredevorst,
daar Hij naar vrede dorst.

Het kruis - dat is een niemandsland,
het lichaam bodemloos,
het woeden van een zielebrand,
het bloeden van een roos,
losgetornd, gesloopt gedooft,
van alle eer beroofd.

Hij hangt daar als gevierendeeld,
die eenheid zo begeert.
Zijn naadloos kleed, het wordt verspeeld,
alsof het ~~la~~ regeert.
Donker uur der dobbelsteen,
God laat zijn Mens alleen.

Hij sprak: mij dorst, met laatste kracht,
zij reikten Hem een spons.
Hij sprak: het is volbracht, volbracht.
God is verzoend met ons.
Heer, uw volk, uw wereld wij
gedenkt in dankbaarheid.

O Mensch, schau Jesum Christum an, BWV 403
Daniel Specht - 1603
Herdichting Ria Borkent

Wandelen met God

Er staan *soms teksten in de Bijbel, die je kunnen frustreren. Zoals uitspraken van Jezus over je geloof. Was het maar zo klein als een mosterdzaad, dan zou je in staat zijn een berg te verzetten.¹ En sen boom zou zich op jouw bevel ontwortelen om zich te planten in de zee.*

Daar kun je het mee doen. Hef mosterdzaad is namelijk hef allerkleinste zaadje. Wanneer je geen berg kunt verzetten, heb je kennelijk nog niet het allerkleinste beetje geloof.

Toch is de Bijbel niet geschreven om te frustreren. Dat was ook het doel van Jezus' komst op aarde niet, integendeel. Maar er staan wel woorden in de Schrift die kunnen *shockeren*. Soms is dat nodig, om mensen echt te bereiken.

Discipelen

Jezus sprak deze woorden niet neutraal. Het was op een moment, dat zijn discipelen een maanzieke jongen niet hadden kunnen genezen. Dat bracht Hem al eerst tot de uitspraak: 'O, ongelovig en verkeerd geslacht, hoe lang zal ik nog bij u zijn?'.³ Daar ligt een sterk vermaan in, en dat is ook de herkomst van deze uitroep. Mozes typeerde zo het volk vanwege het voortdurende onbegrip en de hardnekkige eigen-gereidheid, terwijl de HERE in tal van werken Zich overduidelijk had geopenbaard als de Rots van Israël. Nu dus het zoveelste staaltje van dit ongelooft. Jezus zet dat op één lijn nu zijn eigen discipelen niet in

staat zijn een zieke jongen te genezen, terwijl ze van Hem de bevoegdheid hadden ontvangen om geesten uit te drijven en alle ziekte en kwaal onder het volk te genezen.⁴ Zij zouden apostelen zijn, Jezus' woorden doorgeven, mondeling en schriftelijk, en zo ook diens wonderen daarbij.

Maar waarom lukte het niet?

Ongelooft

'Vanwege uw ongelooft', is Jezus' diagnose.

Die uitspraak is zo schokkend, dat het NBG er prompt 'kleingelooft' van heeft gemaakt. De discipelen geloofden toch wel een beetje...? Toch slaat de Heiland hen echt met Mozes' woorden om de oren: 'ongelovig en verkeerd geslacht'. Dat liegt er niet om. Hadden ze maar een beetje geloof, het allerkleinste beetje, dan was de genezing wél gelukt! Dan hadden ze alles gekund. Geloofden ze dan echt niet? Enerzijds wel, Petrus had zojuist bele-

den dat Hij de Christus was. Maar toch, anderzijds, ontving Hij als de Christus niet *die* plaats in hun leven, die Hij wilde hebben! Steeds bleven zijn volgelingen denken en handelen vanuit hun eigen ideeën en ingevingen, waarmee ze Hem niet weinig voor de voeten liepen. Ze stonden niet open voor de weg die Hij moest gaan.⁵

Hun eigen 'ik' stond centraal, en op die manier gingen ze kennelijk aan de slag met hun nieuwe volmacht: 'ik kan genezen, ik kan geesten uitdrijven'. En toen lukte het niet.

Geloof

Geloven doe je niet in jezelf, maar in God. Zo hadden de discipelen alles van Jezus moeten verwachten: *Hij* kan genezen! *Hij* kan het, rechtstreeks of ook door zijn diena-

ren. Later hebben ze deze les geleerd. Wanneer na de Pinksterdag het ene teken na het andere door hen wordt verricht, verklaren de twaalfena drukkelijk dat *zij* dat *niet* hebben gedaan. Want er is er maar Eén, die genezen en behouden kan!⁶

Maar deze les in geloof heeft tijd nodig gehad. Ze hebben moeten leren zien, dat alles van Jezus Christus komt. *Hij* is de bron van alle heil. Vandaar de uitroep van Jezus, met de woorden van Mozes: zien jullie nog steeds niet, dat *Ik* het ben, die door jullie *Mijn* werk verricht?!

Actueel

Het is dus het oude liedje. In deze val is Israël vaak gestapt. Zodra er enig aanzien was, leefde de gedachte op: dat hebben *wij* gedaan. Wij

zijn **toch** het **volk** van God? Maar het liedje is niet antiek. Je hoort het nog **elke** dag. Christenen lopen rond met de gedachte: ik **moet christen** zijn, ik moet getuigen, ik moet **volharden**, **ik...**, **ik...**, **ik...** Om tenslotte zich verbaasd af te vragen, **waarom** het zo slecht lukt allemaal.

Wel, door **ongeloof**.

Want nog steeds zegt Jezus: M heb sen woord voor deze wereld, en IK volbreng **MIJN** taak, **rechtstreeks** of ook door mijn **dienaren**. Wat lopen we Hem **dan nog** vaak **voor** de voeten, in plaats van **onbevangen** onze Heiland **am het werk** te laten gaan, ook door onze dienst. Als je maar een **klein** beetje geloofd, dat Hij bergen kan **verzetten**, dan kan Hij het ook in **jouw** leven.

Welke bergen?

Iemand zou het kunnen proberen. Een klein **bergje**, om **mee** te beginnen. Of een **klein** boompje. Maar het **wil** nog steeds niet, waar-schijnlijk. Toch hoeft dat geen **teleurstelling** te zijn. **h e r s**, heeft Jezus **zoiets** ooit **gedaan?** Heeft Hij bergen verplaatst, bomen in de zee geplant? **Nee.**

Kon hij het niet? Absoluut wel. Maar niet **alles** wat Hij **kon** en kan **behoort** tot zijn taak. En **Hij deed** wonderen ook nooit voor Zichzelf. Kennelijk spreekt Jezus de taal van een **voorbeeld**, om te laten **uitkomen** hoe sterk zijn **optreden** is, ook in het leven van zijn volgelingen. Maar dan zal **ieder** dat **merken** naar eigen situatie en roeping. Niet om zichzelf in de watten te leggen, **maar** om de dienst te kunnen vervullen.

Paulus schreef: 'Ik **vermag** alle dingen in Hem, die mij kracht geeft'.⁷ Hij schreef dat vanuit de gevangenis, en hij had al heel wat stokslagen en geselingen te verduren gehad. Bergen ellende! Maar ze hielden hem niet tegen, ze **verleenden** doorgang aan de gezant van Jezus Christus. **Elke** stap deed Paulus pijn, toch kwam hij te voet twee-

maal Klein-Azië door en Griekenland erbij. Juist in **zijn** zwakheid bleek **waar** zijn kracht vandaan kwam.⁸

Water en vuur

Al is ons geloof nog maar klein, toch kunnen wij van Jezus nooit te veel verwachten. Hij leidt, beschermt en onderhoudt, ieder die met Hem wandelt.

Door Hem kon Jesaja zeggen:

'Wanneer gij door het water **trekt**, ben Ik met u; gaat gij door rivieren, zij zullen u niet wegspoelen; als gij door het vuur **gaat**, zult gij niet verteren en zal de vlam u niet verbranden'.⁹

Dat is geen reden, om het vuur op te zoeken of kolkende rivieren. Wij zullen de HERE niet verzoeken.

Maar Jezus **wacht** als Bet u overkomt, overkomt het Mij. Geloof, dat het Mij niet tegenhoudt, wegspoelt of verteert. **Dan loopt uw weg** (door en met Mij) altijd verder. Dan bent u tot veel in staat.

Voor rechtbanken kunt u getuigen, door **verdrukking heen** zult u volharden. Want Ik **volhard** in u.¹⁰

Alledaags geloof

Terug naar het gewone leven. Vervolg, moeiten en opzienbarende taken zijn er niet altijd. Toch is de Zoon van God voortdurend de bron van ons leven en van oneindige kracht. Dat heeft Hij zo nadrukkelijk laten weten door **zijn** shockerend spreken.

Daarom is geloven en leren geloven steeds aan de orde van de dag. Miet **alleen zeggen**, dat Hij de Christus is. Maar Hem zijn **werk** laten **doen**, ook door onze mond en onze handen. In een vrijmoedig geloof, al is het nog klein. Wat daarvoor in beweging komt, is groter dan de bergen.

¹ Mat. 17 : 20.

² Luk. 17 : 6.

³ Mat. 17 : 17, als citaat uit Deut. 32 : 5.

⁴ Mat. 10 : 1.

⁵ Mat. 16 : 23, 17 : 4, 17 : 23, enz.

⁶ Hand. 3 : 12, 16, 4 : 10, 12, enz.

⁷ Fil. 4 : 13.

⁸ 2 Cor. 12 : 9, vergelijk ook Zach. 4 : 6, 7.

⁹ Jes. 43 : 2.

¹⁰ Dit is (kortweg) de inhoud van hoofdstuk V van de Dordtse Leerregels. Christus' volharding in de zijnen wordt daar getypeerd als de schat van zijn bruid

Extra nummers van De Reformatie...

...kunt u bestellen door overmaking van de kosten op postrekening 40 60 40 t.n.v. De Reformatie-Goes, onder vermelding van jaargang en nummer.

Dit zijn de kosten (incl. porto):

1 ex.: £ 3,35

2 ex.: £ 6,00

3 ex.: £ 8,65

4 ex.: £ 10,60

5 ex.: £ 12,55

Na ontvangst van het bedrag wordt uw bestelling per omgaande uitgevoerd.

DE GEESTELIJKE ZEGEN VAN DARBY

E. Brink

Achtergronden

Sinds het begin van de kerkgeschiedenis was er geen tijd geweest waarin het licht van het evangelie helderder scheen dan in de tijd van de 'Broeders'.¹ Bovendien waren zij het die ons lieten zien dat de Gemeente niet de hele wereld kan verwerven, dat de Gemeente een hemelse roeping heeft en dat de Gemeente geen aardse hoop heeft. Zij waren het ook die voor de eerste keer de profetieën ontsloten en ons lieten zien dat de wederkomst van de Heer de hoop van de Gemeente is. ... Zij waren het die ons de zonde van de kerkgenootschappen, de eenheid van het lichaam van Christus en de eenheid van de Heilige Geest lieten zien. Zij waren het die ons het verschil tussen het judaïsme en de Gemeente lieten zien. In de roomskatholieke kerk en de protestantse kerken was dit verschil niet duidelijk te zien, maar zij brachten dit opnieuw aan het licht. Zij waren het ook die ons de zonde van de bemiddelen-de geestelijkheid lieten zien, hoe alle kinderen van God priesters zijn en hoe zij allen God kunnen dienen. ... Als wij een voor een zouden moeten opsommen wat zij weer aan het licht gebracht hebben, zouden we beter direct kunnen zeggen dat er in de hedendaagse getrouwe protestantse kerken geen enkele waarheid is die zij niet, of niet duidelijker, aan het licht gebracht hebben. ... Deze bewering was van groter belang dan de Hervorming.²

Dit artikel **sluit** aan bij **drie eerdere** over de opvattingen van Watchman Nee, **geplaatst** in de nummers van 15 en 22 februari en 8 maart jl.

Door een misverstand bleef dit vierde artikel enkele weken **liggen**, Onze excuses daarvoor aan de auteur en aan de lezers.

De Redactie

In een aantal lezingen over de zeven brieven in Openbaring 2 en 3 heeft Watchman Nee een model voor de kerk getekend. De lezingen over de laatste twee brieven zijn later gebundeld in het boekje *Filadelfia & Laodicea*. Hij heeft meer geschreven over zijn visie op de christelijke gemeente³, maar ik beperk mij tot het eerstgenoemde werk. Het gaat mij er om te laten zien hoeveel affiniteit Watchman Nee had met de Broederbeweging uit de vorige eeuw in Engeland, waarvan J.N. Darby de geestelijke voorman is geworden. De Broederbeweging komt volgens Watchman Nee overeen met het Filadelfia-model van de gemeente.⁴ Deze keer volsta ik met een korte toelichting bij de afzonderlijke kenmerken van dit model. Ik houd de bespreking **summer**.⁵

7 modelbrieven

Volgens Watchman Nee moet heel het boek Openbaring gelezen worden als profetie. Dat **s t** dus ook

voor de eerste 7 brieven. Deze brieven geven 7 perioden weer uit de kerkgeschiedenis. Efeze vertoont het kenmerk van het eerste verval, want de eerste liefde is geweken. Smyrna is vooral de lijdende gemeente die de periode van de christenvervolgingen weergeeft. Pergamum zet de leer van de apostelen niet voort, in tegenstelling tot de voorgaande perioden. Ze staat model voor de tijd van Constantijn de Grote. Een dieptepunt wordt bereikt met Thyatira. Deze gemeente typeert de donkere Middeleeuwen. Daarna volgt de wending van Sardis in de richting van de oorspronkelijke apostolische lijn. Watchman Nee denkt hier aan de periode van de Reformatie. De Reformatie is half werk geweest, teveel vleeselijk. Zoals ook is gebleken uit het Deïsme en de Verlichting die eruit voortgekomen zijn. Sardis zit nog veel te veel vast aan Thyatira. Ze is niet geestelijk genoeg.

Filadelfia is de gemeente die terugkeert naar de rechte leer van de apostelen. Zij is niet de rooms-katholieke kerk en zij wordt al evenmin gevormd door de protestantse kerken. Zij is een direct gevolg op de gemeente uit de dagen van de apostelen. Zij is ook de enige gemeente, naast Smyrna, die geen kritiek te verduren krijgt. Filadelfia, de naam zegt het al: broederliefde (*fileo* = liefhebben en *adelphos* = broeder). Broederliefde is de kern van de profetie van de Heer, zoals wordt uitgedragen door de Broederbeweging. En Laodicea? Laodicea komt voort uit Filadelfia, en kan dan ook *nooit* (!) betrekking hebben op de gemeenten die uit de Hervorming voortkomen. Als Filadelfia vervalt, ontaardt het in Laodicea. Filadelfia heeft niets dan de Heer. Laodicea heeft allesbehalve de Heer. Diep geestelijk inzicht leidt in dat geval tot geestelijke hoogmoed. Hoogmoed vormt een constante bedreiging voor de gemeenten naar het model van Filadelfia.⁶ En volgens Watchman Nee is de Broederbeweging daar ook niet aan ontkomen.

Niet nieuw

Er zijn veel vragen te stellen bij deze uitleg, waarbij iedere gemeente model staat voor een periode in de kerkgeschiedenis. Ik verwijs hiervoor naar de bespreking in de commentaren op Openbaring. Maar alleen al het feit dat de brief aan Laodicea geen betrekking zou kunnen hebben op een gereformeerde kerk, van welke signatuur dan ook, staat op gespannen voet met: *elk* van God ingegeven Schriftwoord, is nuttig om te onderrichten, te weerleggen en te verbeteren en op te voeden in de gerechtigheid (2 Tim. 3 : 16). Verder is het onhoudbaar dat het gedachtengoed van de Broederbeweging zo nieuw is als wordt voorgesteld door Watchman Nee. De beweging komt duidelijk voort uit de aloude doperse geestesstroming.⁷ Maar het is kenmerkend voor deze stroming dat ze zich telkens als nieuw en origineel presenteert.

Kenmerken van het Filadelfia-model

1. Geen rangen en standen

Een voornaam kenmerk is dat Filadelfia heeft afgerekend met het systeem van voorgangers. Deze kerkordelijk aangestelde voorgangers waren een bemiddelende rol gaan vervullen tussen God en de gemeente. Filadelfia kent geen rangen en standen, maar wordt beheerst door de onderlinge broederliefde. Watchman Nee herkent dit patroon als in de 19e eeuw de, in zijn ogen, grote opwekking plaatsvindt (Dublin, 1825). Broeders hebben elkaar lief en gaan ertoe over de bemiddelende klasse van de geestelijkheid af te schaffen. De 'Broeders' nemen afstand van de twee zonden van het clericale systeem: het brengen van de offers (door de roomse priesters) en de prediking van het Woord (voorhouden aan de geestelijken). Veel gebruikte teksten zijn: 'U hebt het niet nodig dat iemand u lere' en: 'Eén is uw meester'. Alle ware ge-

lovigen hebben het ambt van priester. J.N. Darby heeft een grote geestelijke daad gesteld toen hij zijn ambtelijke kleding uittrok. Hij verliet de vervallen Anglicaanse kerk om zich te voegen bij de eenvoudige 'Broeders'. Nadat Darby zich bij de broeders had gevoegd, daalde het hemelse licht als een stortvloed neer.⁸

We hebben hier duidelijk te maken met een reactie-houding. Als ambtsdragers ontsporen, dan maar helemaal geen ambten meer. Als ze gaan werken als genade-bemiddelaars, moeten de ambten maar helemaal worden geschrapt. Als dominees het kerkelijk leven domineren (die afschuwelijke dominocratie), wordt het heersend juk afgegooid onder het mom van: wij zijn allen broeders. Terecht wordt de vinger gelegd bij de ontsporingen. Maar om dan de taken van predikanten radicaal af te schaffen in plaats van ze om te vormen tot *dienst*... Dat gaat niet alleen lijnrecht in tegen een vast bijbels gegeven (Ef. 4 : 11-12). Het betekent ook de mogelijkheid creëren dat anderen als pausjes gaan optreden, al dragen ze dan niet de naam van predikant.

2. Wars van politieke macht

Typerend voor Filadelfia is 'de kleine kracht'. Niet door geweld, maar door de Geest van God. De Broederbeweging leefde volgens Watchman Nee uit dit principe. Dit in tegenstelling tot de Reformatie waar de macht van de overheid een veel te grote rol speelde. Daaruit bleek ook hoezeer Sardis (de Reformatie) nog teveel voortkwam uit Thyatira (de machtsaanspraken van de roomse kerk). De Hervorming werd verbreid met zwaard en speer, terwijl de beweging van de 'Broeders' werd verbreid door prediking. Dat maakte de Hervorming wel beroemder, vanwege haar verband met de politieke ontwikkelingen. De Broederbeweging ging zo niet te werk, daardoor zijn zij minder bekend. De Broeders hielden zich ook afzijdig. Zij plaatsten zich buiten de wereld als geestelijk do-

mein, maar tegelijk ook buiten de wereld **van** de christenheid die wordt vertegenwoordigd door de protestantse kerken. Ze lieten de zondige wereld achter zich, maar **ook** de wereld van de christenheid.⁹ Het valt moeilijk **te** ontkennen dat in de tijd **van** de Reformatie het terrein **van Kerk** en Staat **te weinig** gescheiden **werd**. Al moeten daarbij de omstandigheden in rekening worden gebracht. Maar hier wordt de scheiding **zo strikt** genomen dat opnieuw het dualisme doorwerkt. In een verklarende aantekening meldt **W.J. Ouwenel** dat Watchman **Nee** natuurlijk **niet bedoelt** dat de 'Broeders' zich van de 'wereld' in de betekenis van de samenleving afzonderen." Maar dat '**natuurlijk**' gaat mij veel te snel. Watchman Nee **stelt** duidelijk: de Gemeente heeft **een** hemelse **roeping** en **geen** aardse hoop. De radicale trek komt **ook** tot uiting in het achterlaten **van** de wereld **van** de christenheid, **d.w.z.** de kerken die uit de Hervorming voortkomen. **Voor** een deel kan dat opgaan als het om naam-christenen **gaat**. **Maar** tegen de achtergrond **van** de uitleg van Watchman Nee **gaat** het om iedere Gemeente die niet **aan** het Filadelfia-model van de Broederbeweging beantwoordt. Hij **roept** op **niet** alleen de rooms Katholieke kerk, maar **ook** de protestantse kerken (Sardis-model) te verlaten."

3. Eenheid van de plaatselijke gemeente

Wanneer de broederliefde in praktijk wordt gebracht, ontstaat er **een** eenheid, zo **stelt** Watchman Nee. De eenheid van de plaatselijke gemeente **staat voorop**.¹² Die eenheid is voor alles lokaal. Ze **mag** op geen enkele manier van bovenaf geregeerd **worden**. De eenheid mag beslist niet **bovenplaatselijk** georganiseerd worden, ook niet door **een kerkverband**. Dat is de grote fout **van** de roomse kerk met haar wereldwijd **vertakte** organisatorische eenheid. Daardoor **wordt** de plaatselijke eenheid verdrongen. De Reformatie is niet voldoende **losgeko-**

men van Rome en is halverwege blijven steken in het **kerkbegrip met** haar organisatie- en vergaderstructuren. Er **kan** en **mag** **maar** **den** gemeente op één plaats zijn.¹³ Het is **te** waarden dat Watchman Nee zich zo sterk maakt voor de eenheid van de plaatselijke gemeente. Hij verzet zich ook krachtig tegen de idee van een 'Verenigd & Kerk' bestaande uit plaatselijke gemeenten. Het **onderkennen** van de zelfstandigheid **van** de plaatselijke gemeente is een groot goed. De geschiedenis heeft **bewezen** dat die zelfstandigheid telkens **weer** in de verdrukking kwam door een opgelegd juk van **bovenaf**. Het is **te** begrijpen dat Watchman Nee hier hui-verig **voor** is. Maar **hij** slaat op **nieuw** door als **hij** helemaal niet wil **weten** van een organisatorische eenheid of een kerkverband. Ontsporingen van **synodocratie**, bureaucratie en **formalisme**, mogen er niet toe leiden dat **we** wars **worden** van structuren, **alsof** die niet **geestelijk** zouden kunnen worden **gebruikt**. In Handelingen 15 overleggen plaatselijke gemeenten toch ook om samen bepaalde besluiten te nemen?

4. Wedergeboorte bepaalt lidmaatschap

Er is volgens Watchman Nee maar **één** voorwaarde om lid te kunnen worden van de gemeente: men moet wedergeboren zijn.¹⁴ Iedere andere voorwaarde die aan christenen wordt gesteld leidt alleen maar tot scheuring en sektievorming. Zulke scheuringen **zijn** niet nodig als iedereen zich **maar** houdt aan het criterium: wedergeboorte. Meningsverschillen over de kinderdoop, de toekomstverwachting, etc. **mogen** geen kerkscheidende factor zijn. 'Er is **een** Gemeente waar ik bij hoor, en Paulus hoort erbij, en Petrus, en ook Johannes, Maarten Luther, John Wesley en Hudson Taylor. ... Mijn Gemeente is zo groot dat ieder die in **Christus** is, groot of klein, erbij hoort.'¹⁵

De priemende vraag is: hoe beoordeel je of iemand wedergeboren is?

Welke criteria wil je aanleggen? Ik vrees dat de beoordeling van het d dan niet wedergeboren zijn hierdoor wordt bepaald of iemand al dan niet verbroken is. In *Vrijmaking van de Geest* heeft Watchman Nee beschreven hoe dit in **zijn** werk gaat.¹⁶ 'Een ieder die wedergeboren is en de inwoning van de Geest kent, kan gemeenschap met ons hebben. Dit is mogelijk omdat **onze** geest openstaat voor gemeenschap en bereid is om de **geest** van **onze** broeder te ontvangen en **door** hem ontvangen te worden.'¹⁷ Wanneer het aan die overslaande vonk ontbreekt, **en** je niet geestelijk op één lijn zit, ben je nog niet gebroken. Dat werd mij te verstaan gegeven **toen** ik van **mening** verschild met iemand die zich **Liet** inspireren door het werk van Watchman Nee. Mijn ogen waren nog niet **opengegaan**, mijn geest was nog niet vrijgekomen. (En wie zal het zeggen, misschien was dat op **dat** moment **wel** zo!) Maar op dat moment was ik wel voluit **kerklik**. Dit plaatst ons voor de **vraag**: is de kerk van Christus **een** verzameling van heilig overtuigde, spirituele, wedergeboren mensen. Of is de kerk volk van God, inclusief de kleine kinderen, en zelfs degenen die in een fase verkeren dat ze **niet zo** spiritueel zijn? Dat neemt natuurlijk niet **weg** dat wedergeboorte noodzakelijk is: **niemand kan** in het **rijk** van God komen of we moeten opnieuw **ge**boren worden. **Maar** de vraag is: of **we** via de ladder **van** de kenmerken de Gemeente binnenkomen, of via de poort **van** de belofte waarin Christus zichzelf belooft.

Besluit

Een **van** de vooropmerkingen waarmee **ik &** serie artikelen **startte** **was**: ik wil clement zijn **met** een Chinese christelijke martelaar die niet wortelt in de reformatische traditie. De **traditie** waarin hij staat bleek veeleer die van de mystiek in het vaarwater van een doperse geestesstroming. We stootten op fundamentele verschillen:

- * het vasthouden aan de vrije wil van de mens, waarbij schromelijk tekort gedaan wordt aan Gods soevereiniteit;
- * nauwelijks aandacht voor Gods goede schepping, waardoor het allesomvattende reddingswerk van Christus versmald wordt tot het vrijmaken van de geest;
- * rechtvaardiging als feit, en geen rechtvaardiging als belofte die voortdurend omhelzing vraagt via de vergeving van de zonden;
- * de heiliging wordt losgekoppeld van de rechtvaardiging, waarbij het niet gaat om een veranderd leven, maar aangesloten zijn op een Ander leven;
- * streven naar totale eenwording met God, d.i. vereenzelviging ('valse' mystiek) in plaats van vereniging (mystieke unie);
- * de gemeente van Christus als verzameling van wedergeborenen en niet als vergadering van Gods volk.

Deze grote verschillen hoeven be-
slist niet de winst weg te nemen die
de lezing van het werk van Watch-
man Nee kan opleveren. Dan wil ik
noemen: het herontdekken van Ro-
meinen 6-8 als de basis voor onze
rechtvaardiging én heiliging, tegen-
over iedere zelfrechtvaardiging en
zelfredzaamheid in de heiliging.
De grootse belofte dat Christus ook
mijn heiliging heeft verdiend
(1 Cor. 1 : 30). En het levensbelang
van een intieme band met Christus
(Gal. 2 : 20). Na zijn dood heeft de
martelaar Watchman Nee ons in
eik geval opnieuw de ogen geo-
pend voor deze schatten. Alles in
Christus! Dat is inderdaad de kern
waar alles om draait. Maar dan ook
alles! Hij heeft de wereld met zich
verzoend, en niet alleen de mense-
lijke geest vrijgemaakt. Hij recht-
vaardigt compleet en dat is niet al-
leen beperkt tot de vergeving van
de zonden (half-heil). Hij is zelf
mijn heiliging. Hij is voor de heili-
ging niet afhankelijk van mijn keu-
ze, maar omgekeerd: Hij schakelt
mij volledig in bij het proces van
de heiliging. Christus belooft zich

zelf helemaal. Mijn omhelzing van
deze belofte is niet volkomen,
maar de belofte zelf wel. Alles in
Christus, want Hij is niet ge-
scheurd.

Literatuur

Geraadpleegde werken van Watchman Nee:
De vrijmaking van de Geest, Ede, z.j.; *Zit-
ten, wandelen, standhouden*, 5e druk, Ede,
z.j.; *Het normale christelijke leven*, 2e druk,
Ede, z.j.; *Het normale christelijke gemeente-
leven*, Ede, z.j.; *De normale christelijke wer-
ker*, Gideon-Hoornaar, z.j.; *Heb de wereld
niet lief*, Amsterdam 1984; *Indien Christus
in u is*, Kampen 1993; *Wie zal ik zenden?*,
Hilversum 1990; *Laat ons bidden*, stichting
Moria 1990; *De latente kracht van de ziel*,
1980; *Het behoud van de ziel*, z.j., Filadelfia
& Laodicea, ingeleid en toegelicht door dr.
W.J. Ouweneel, Vaassen 1995.

Over Watchman Nee:

August Kinnaer, *Against the Tide*, The story
of Watchman Nee, Wheaton, Illinois 1978
(in Nederlandse vertaling: *Watchman Nee,
de man die niet vluchtte*, Leuven 1978);
O. Baudraz, *De la Sanctification selon
Watchman Nee, une analyse de son anthro-
pologie et de sa sotériologie*, Mémoire de
Maîtrise, Faculté Libre de Théologie Réfor-
mée, Aix-en-Provence 1984;

J. Ploegman, *Watchman Nee*, scriptie Dog-
matiek voor de GGO, juli 1996;

H.J. Boiten, "Kopie onder" in het goede
nieuws van W. Nee?, in: *Nader Bekeken*,
3e jrg, nr. 11, 257-260.

Algemeen:

J.I. Packer, *Wandelen door de Geest*, Apel-
doorn 1996 (= *Keep in Step with the Spirit*,
New York 1984), m.n. 140-162;

J.I. Packer, 'Keswick and the Reformed
Doctrine of Sanctification', *Evangelical
Quarterly* 27 (1955), 153-167.

¹ De manier waarop de aanhangers van Dar-
by elkaar aanspreken.

² Watchman Nee in: *Filadelfia & Laodicea*,
35-36 (ingeleid en toegelicht door W.J. Ou-
weneel, Vaassen 1995).

³ Vgl. m.n. *Het normale christelijke leven*.

⁴ W.J. Ouweneel neemt afstand van deze
vereenzelviging. Hij denkt meer aan ieder
die zich verzet tegen geesteloze kerkinsti-
tuten in de Afscheiding, Doleantie, Reveil en
evangelische groeperingen.

⁵ Vgl. mijn studie over het dispensationalis-
me dat uit de Broederbeweging voortkomt
(inclusief verwijzing naar overige literatuur)
'Gods dubbele opzet, de slagader van het
dispensationalisme', in: *Almanak FOI* 1988,

p. 169-189.

⁶ Watchman Nee denkt hier vrijwel zeker
aan de sektarische aanmatiging van de zgn.
'Gesloten Broeders' (*Filadelfia & Laodicea*,
22).

⁷ Bijzonder instructief is de dissertatie van
J.H. Wessel, *De leerstellige strijd tussen
Nederlandsche Gereformeerden en Doops-
gezinden in de zestiende eeuw*, Assen, z.j.

⁸ *Filadelfia & Laodicea*, 31.

⁹ *Filadelfia & Laodicea*, 37.

¹⁰ *Filadelfia & Laodicea*, 37 nt. 6.

¹¹ *Filadelfia & Laodicea*, 70.

¹² *Filadelfia & Laodicea*, 46v.

¹³ *Filadelfia & Laodicea*, 48; vgl. ook *Het
normale christelijke gemeentelven*, 85-106.

¹⁴ *Filadelfia & Laodicea*, 73.

¹⁵ *Filadelfia & Laodicea*, 72.

¹⁶ *Vrijmaking van de geest*, 95-109.

¹⁷ *Vrijmaking van de geest*, 105

HOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN

VAN
HO
VAN
HOT
VAN
HOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN

BOEKHANDEL
Uw boekenbestellijn 010-4820488

VAN RIETSCHOTEN

Keizerswaard 8, 3078 AM Rotterdam. Winkelcentrum Keizerswaard

DE KONING BEGRAVEN

(Johannes 19.38-42)

P.H.R. van Houwelingen

Schriftstudie

Jezus de koning der joden, wordt nog op zijn sterfdag begraven: vrijdag 15 Nisan. De begrafenis was in besloten kring en gebeurde met de nodige haast. Er was sprake van bijzonder eerbetoon. Jezus krijgt wel degelijk een vorstelijke begrafenis. Daar zorgen twee invloedrijke volgelingen voor, die juist voor de gestorven Jezus uit hun schulp kruipen. Johannes verkondigt Jezus als de koning van Israël. Dat zien we in dit vierde en laatste artikel over wat Johannes heeft gezien toen Jezus stierf.

De Romeinen hadden de gewoonte om gekruisigden na hun dood op de paal te laten hangen, aan aasgieren ten pi. Het gold als een extra straf dat hun lijk onbegraven bleef. Wel werd als regel, vooral aan de vooravond van feestelijke gelegenheden, het lichaam op verzoek van de familie vrijgegeven voor de begrafenis (Philo, *Flaccus* 10,83).

Nu hadden de religieuze leiders van de joden er al eerder bij Pilatus op aangedrongen deze drie lichamen niet te laten hangen, aangezien de bijzondere sabbat van het Pascha naderde. Het drietal gestorvenen kon dan nog net voor de avond worden begraven. Waarschijnlijk zou dit naar joodse gewoonte gebeuren op een gemeenschappelijke begraafplaats voor geëxecuteerde misdadigers, ver buiten & stad (Misjna, *Sanhedrin* 6,5).

Jozef en Nikodemus (vss. 38-39a)

Toch is het lichaam van Jezus niet

in m'n massagraf, maar in een familiegraf gelegd. Zoals Jezus aan het kruis twee mannen naast zich had gekregen, zo komen na zijn sterven weer twee mannen tevoorschijn om de koning van Israël de laatste eer te bewijzen. Twee van zijn onderdanen zorgen voor een eervolle begrafenis.

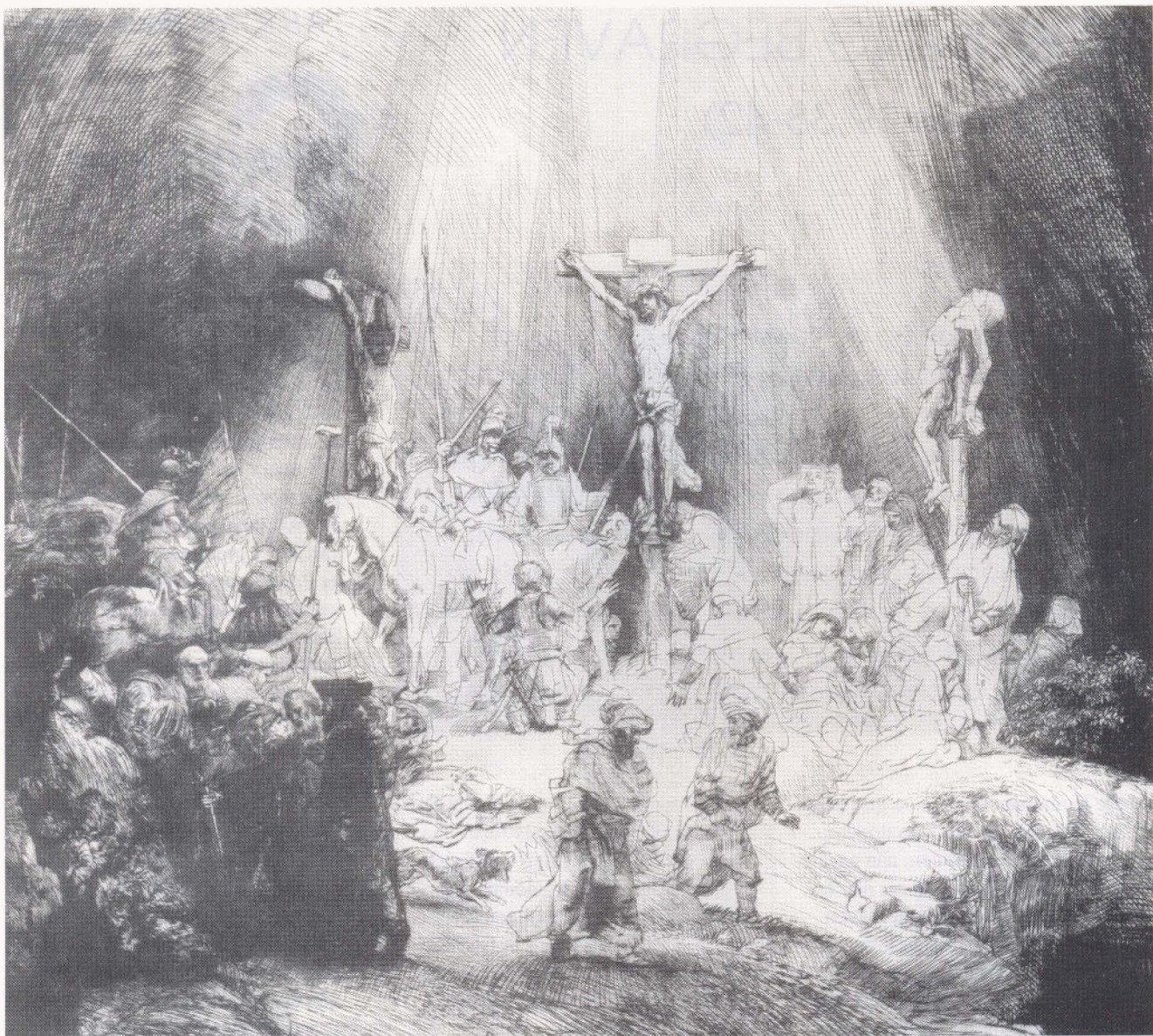
De eerste is Jozef van Arimatea. Uit de andere evangeliën kennen we hem als een vermogend en vooranstaand man, die het koninkrijk van God verwachtte. Afkomstig uit de ons verder onbekende stad Arimatea, was hij vermoedelijk lid van het stadsbestuur van Jeruzalem (Van Bruggen bij Mc. 15,4243). Het vierde evangelie volstaat met de vermelding van zijn discipelschap. Jozef was een leerling geworden van Jezus, maar in het geheim. Dit uit vrees voor 'de joden': de religieuze autoriteiten die de kruisiging hadden doorgedrukt. Blijkbaar behoorde hijzelf niet tot deze groep, maar verkeerde hij wel in hogere, leidende kringen. Was hij dan één van diepen die niet

voor hun geloof durfden uitkomen, omdat ze meer gesteld waren op eer van mensen dan op de eer van God (12,42-43)? In ieder geval is het opvallend dat deze senator na de kruisdood van zijn Meester tevoorschijn komt en openlijk in contact treedt met ~ ~

Daarmee is niet gezegd dat Jozef van Arimatea zich ook als discipel van Jezus presenteerde. Voor Pontius Pilatus verschijnt een officiële vertegenwoordiger van de Wal-king van de stad Jeruzalem, die #r-zoekt het lichaam Jezus r— & sabbat te mogen verwijderen (vgl. Hnd. 13,27-29!). Opmerkelijk is immers de overeenkomst tussen vers 31 en vers 38. Jozefs verzoek was een logisch gevolg van de vraag van joodse zijde om de be-nen van de gekruisigden te laten breken; zodat ze tijdig konden worden weggehaald. Daarin had Pilatus reeds eerder toegestemd. Als zich dan diezelfde vrijdagmiddag nog een prominente jood bij hem vervoegt met de vraag speciaal over het lichaam van Jezus te mogen beschikken, verleent hij (na zich eerst van zijn dood te hebben overtuigd: Mc. 15,44-45) zonder bezwaar toestemming voor de kruisafname door Jozef van Arimatea.

Nikodemus is de tweede die bij Jezus' begrafenis betrokken was. Over hem zwijgen de andere evangeliën, maar Johannes had in hoofdstuk 3 al verteld hoe deze bekende Farizeeër de eerste keer 's nachts bij Jezus gekomen was. Nu hij voor de tweede keer komt, is het klaarlichte dag. Ook voor Nikodemus is het moment gekomen om uit de schaduw van het kruis tevoorschijn te treden. Al w& hij geen discipel van Jezus genoemd,

Rembrandt, de drie kruisen. Droge-naald-ets, 38,5 x 45 cm. Berlijn, Kupferstichkabinett.

Deze in 1653 gemaakte prent behoort tot de belangrijkste werken van het oeuvre van Rembrandt. Hij kiest een traditioneel thema van Goede Vrijdag, de gekruisigde Christus temidden van volgelingen en tegenstanders. De Verlosser hangt hier fier overeind aan het kruis, beide voeten naast elkaar, zoals in de vroeg-middeleeuwse versie de overwinning op de dood symboliserend. Allerlei verhalende elementen zoals de dobbelende soldaten en de man met de spons, zijn door Rembrandt weggelaten of terzijde geschoven. Nieuw is het moment dat Rembrandt hier uitbeeldt. We zien schuin voor het kruis een van zijn paard gestegen en neerknielende hoofdmans. Links en rechts is grote paniek. Er hollen mensen weg, er liggen er op de grond, Maria valt in zwijm. Johannes direct achter haar, heeft de handen naar het hoofd geheven en richt zijn volle aandacht op de Christus, evenals de twee figuren iets meer naar rechts, onder het kruis met de 'goede moordenaar'. De dramatiek van de sterke licht-donker verdeling doet iets vermoeden van de natuurverschijnselen die met Christus' overlijden gepaard gaan.

JMDJ

bij zijn nachtelijk bezoek had hij zich door Hem laten onderwijzen over het koninkrijk van God. Later had hij het in het Sanhedrin voor de profeet uit Galilea opgenomen (7,50-52). Evenals Jozef van Arimatea heeft Nikodemus dus de koning van Israël herkend.

Beide mannen hadden tijdens zijn leven alleen heimelijk contact met de Meester gezocht, maar zijn dood heeft hen meer in de openbaarheid gebracht. Calvin verwijst hierbij naar het in 12,24 gebruikte beeld van de stervende graankorrel, die ontkiemt en

nieuw leven voortbrengt. Inderdaad werpt het sterven van Christus direct al vruchten af: zijn volgelingen komen in beweging. Zij laten zich nu meer beheersen door de eer van God dan door hun vrees voor de joden. Twee vooraanstaande onderdanen komen Israëls ko-

ning bij het kruis ophalen. Zo wordt Jezus uiteindelijk met koninklijke eer begraven.

Dodenzorg (vss. 39b-40)

Verder wordt de liefdevolle verzorging van het dode lichaam beschreven. De gestorven koning van Israël wordt afgelegd door zijn onderdanen Jozef van Arimatea en Nikodemus. Laatstgenoemde had daarvoor de nodige specerijen meegebracht: een mengsel van mirre (een harsachtig reukpoeder) en aloë (een aromatische zalf). Het was bij elkaar een enorme hoeveelheid van ongeveer honderd *litra*, dat is meer dan dertig kilo.

Zulke hoeveelheden werden alleen gebruikt bij de begrafenis van vorsten, zoals koning Asa (2 Kr. 16,14) en koning Herodes de Grote (Jozefus, Joodse Oudheden 17,199; De joodse Oorlog 1,673). De rabbi Gamaliël de Oude zou eveneens met koninklijk eerbetoon bedolven worden onder de specerijen. En al zijn er maar twee mannen bij betrokken, ook het levenloze lichaam van Jezus wordt vorstelijk behandeld, met een overvloed aan geurige dodenzalf. Zijn verheerlijking aan het kruis zal zich voortzetten in het graf!

Zoals bij de joden gebruikelijk is, wordt het lichaam van de overledene intact gelaten. De twee mannen maken een stevig verband van linnen zwachtels of grafdoeken (*othonia*), waartussen zij mirre en aloë aanbrengen. Zo ontstaat een geprepareerd omhulsel rond het dode lichaam. Het hoofd werd met een speciale doek bedekt (20,7); het omzwachtelde lichaam was eerst gewikkeld in een linnen lijkwade (*sindoon*: Mt. 27,59; Mc. 15,46; Lc. 23,53). Jezus, wiens kleding onder het kruis was verdubbeld, krijgt een nieuwe lichaamsbedekking met het oog op zijn begrafenis. Een overvloed aan welriekende specerijen moet straks & doodslucht verdrijven.

Omdat de graflegging pas in de volgende verzen wordt vermeld, duidt

Jean Fouquet, *Kruisafname van Christus*, ca. 1475. Paneel, 1,60 x 2,20 m.

Dit grote schilderij bevindt zich in de parochiekerk van Nouans, in de Loire-streek. We zien twee oudere heren met prachtige weelderige witte haardossen en baarden, ongetwijfeld Jozef van Arimatea en Nikodemus. Ze hebben het dode lichaam van de Heiland zojuist van doornenkroon en spijkers ontdaan en leggen het voorzichtig op een klaarliggende doek. Ook Johannes, er recht boven, met de scheiding van het haar in het midden, kijkt bedroefd en verstild toe. Een belangrijke rol is in dit schilderij toegekend aan Maria. Zij is naast haar Zoon neergeknield, in bedroefde maar aanbidde houding. Haar gezicht en handen vormen een beeldrijm met de monnik en de non rechts, die op soortgelijke wijze biddend zijn weergegeven. De beschouwer wordt zo opgeroepen met hen het verdriet van Maria over haar gestorven Zoon mee te beleven.

JMdu

het wel met 'begraven' vertaalde werkwoord (*entaphiazēin*) hier niet op het begraven zelf, maar op het gereedmaken van het lichaam voor de begrafenis (vgl. 12,7).

Graflegging (vss. 41-42)

Tenslotte vindt de eigenlijke graflegging plaats. Ook deze wordt verzorgd door Jozef en Nikodemus. Dat diezelfde Jozef beschikte over een in de rotsen uitgehakt familiegraf (Mt. 27,60) blijft buiten beschouwing, want Johannes concentreert zich op de ligging van het graf. Dit bevond zich namelijk 'op de plaats waar Hij gekruisigd was'. Vlakbij Golgota lag blijkbaar nog een als kerkhof ingerichte tuin, schaduwrijk en onder toezicht (20,151, met daarin een nieuwe graftombe. In dit rustig gelegen tuingraf werd het lichaam van de

gekruisigde neergelegd. Zo waren vroeger de koningen Manasse en Amon bijgezet in de zogenaamde 'hof van Uzza' (zie 2 K. 21,18,26). Ook deze gestorven koning van Israël krijgt een koninklijke rustplaats in zijn eigen grafkamer. En dat vanwege de joodse Voorberedingsdag: het zou de volgende dag een bijzondere sabbat worden vanwege het Pascha (zie vs. 31). Daarom kiest men voor de dichtstbijzijnde begraafplaats.

De graftombe was nieuw: nooit eerder was er iemand ingelegd. Dit wil zeggen dat het nog niet verontreinigd was door dood en ontbinding. Meestal werd een joods graf na een ontbindingsproces van twaalf maanden geruimd, waarbij de beenderen van de overledene definitief werden geborgen in een steenen ossuarium. In dit nieuwe graf had echter nog geen ontbindend li-

chaam gelegen en ook Jezus' aanwezigheid zou hierin geen verandering brengen. Daarom eindigt het verslag van de graflegging met de woorden: 'Daar... legden zij Jezus ~~naar~~'. Jozef en Nikodemus laten er niet slechts een levenloos lichaam achter, het is hun geliefde Meester. En zo breekt, na een dag van Voorbereiding, de sabbatsrust aan.

Over de taxatie van deze graflegging wordt verschillend geoordeeld. Enerzijds spreekt Hemelsoet van een geloofsdaad, waarbij Jozef en Nikodemus het lichaam van Jezus uit de handen van Pilatus hebben geaccepteerd als dat van de Ongebrokene maar wel Doorboorde (elabon uit vs. 40 zou dan vergelijkbaar zijn met 1,12). Hier is tegen in te brengen:

1 De overeenkomst tussen de vss. 31 en 38 wijst erop dat Jozef van Arimatea zich bij Pilatus niet als gelovige volgeling van Jezus heeft bekendgemaakt. En Nikodemus is helemaal niet bij Pilatus geweest. 2 De term elabon (vs. 40) wordt aangevuld met edesan: zij namen het lichaam om het in grafdoeken te binden. Dit spreekt niet van gelovige acceptatie, maar van liefdevolle dodenzorg.

Anderzijds meent De Jonge dat Jozef en Nikodemus op doodspoor waren geraakt. Zij zagen deze begrafenis als definitief, omdat zij niet begrepen dat Jezus later zou voortleven. Hiertegen merken we op (Brown):

1 Ook bij de overtuiging dat Jezus de Opstanding en ~~het~~ Leven is, wordt een eervolle begrafenis niet overbodig (11,25). En deze manier van begraven was bij de joden gebruikelijk.

2 Als enige evangelist noemt Johannes de sluitsteen pas in het opstandingsverhaal (20,1), zodat Jezus' begrafenis in zekere zin een open einde heeft.

Nu stonden Jozef en Nikodemus wel met de Meester in contact, maar niet met zijn naaste vrienden en familie. Zij behoorden tot de

prominente joden in Jeruzalem, terwijl de groep rond Jezus voort uit Galileërs bestond. Dit schiep distantie. Als die twee voornamen mannen de begrafenis verzorgen, kunnen de vrouwen uit Galilea alleen maar volgen en toekijken (Lc. 23,55-56): hun aanwezigheid wordt door Johannes niet eens vermeld. Waren Jozef en Nikodemus tevoren wel op de hoogte van elkaars geheime relatie tot Jezus? In ieder geval geven zij nu samen aan de Meester een voorlopige rustplaats, misschien totdat een monumentaal profetengraf voor Hem zou zijn gemaakt.

Verwijzingen

In dit artikel is verwezen naar R.E. Brown, *The death of the Messiah: from Gethsemane to the grave. A commentary on the passion narratives in the four Gospels*, Vol. I-II, New York 1994; J. van Bruggen, *Marcus. Her evangelie volgens Petrus*, Kampen 1988; J. Calvijn, *Het evangelie van Johannes* (ven. G.L. Goris), Goudriaan 1971; B. Hemelsoet, 'L'Ensevelissement selon Saint Jean', in: *Studies in John* (feestb. J.N. Sevestier), Leiden 1970, 47-65; M. de Jonge, *Jesus: Stranger from Heaven and Son of God*, Missoula 1977.

Uw kerkgebouw is toch wel bij Donatus verzekerd?

100% zekerheid

Als brand-, storm- of andere

schade dreigt, is het maar het beste als uw kerkelijke eigendommen bij Donatus zijn verzekerd. Gewoon, omdat Donatus in de praktijk bewijst om te zijn wanneer Donatus het meeste nodig is! Bij calamiteiten van welke omvang en aard dan ook. Op basis van op maat gesneden voorwaarden.

50% premierestitutie

Bovendien is kiezen voor Donatus kiezen voor verantwoorde bestedingen. Jaarlijks wordt de winst van Donatus in de vorm van premierestitutie terug betaald. In de afgelopen 10 jaar bedroeg deze premierestitutie gemiddeld maar liefst 50%!

Samen sterk.

Donatus is een onderlinge

verzekeringmaatschappij. En dat betekent dat de leden samen de kracht van Donatus bepalen. Een gemeenschapsgedachte die er inmiddels toe heeft geleid, dat er ruim 75% van alle kerkgebouwen in Nederland bij Donatus is verzekerd.

wilt u meer weten?

Vraag dan om een persoonlijk

gesprek met één van onze adviseurs.

Ook als u nu nog elders bent verzekerd.

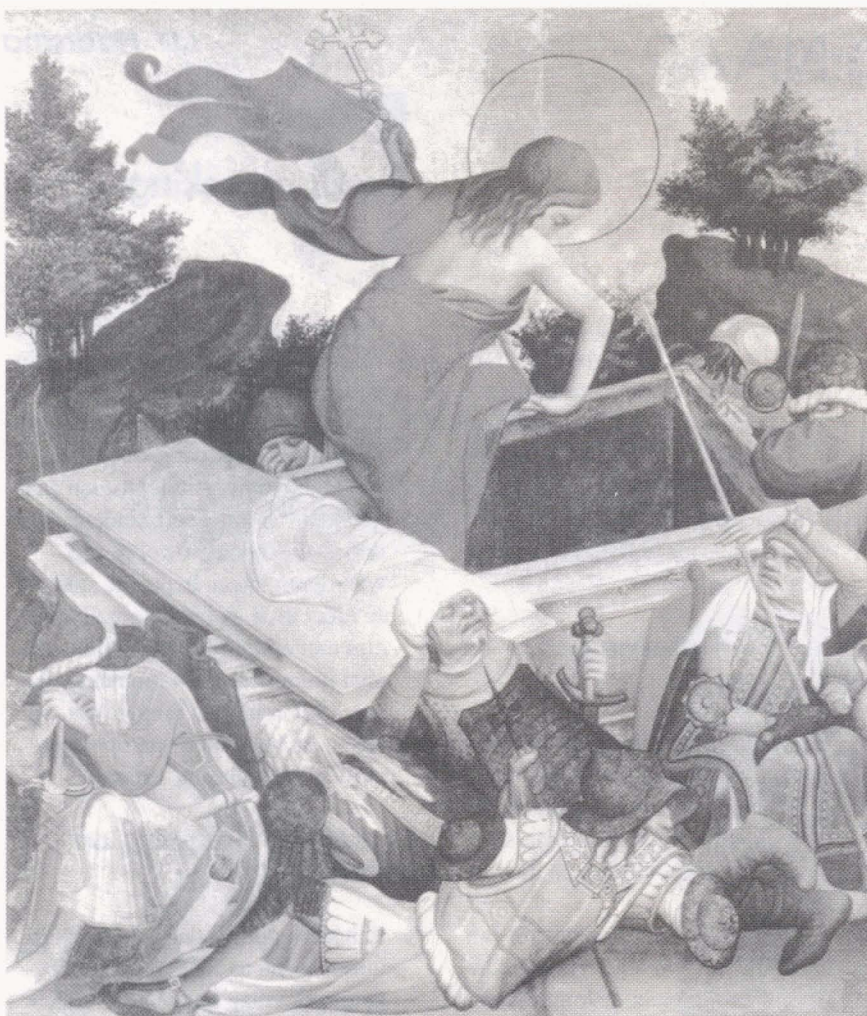

donatus

Vertrouwd verzekerd.

O.V.M. Donatus u.a., Postbus 5055, 5201 GB 's-Hertogenbosch, tel. 073412 2166

Meester Francke, *De Opstanding*, ca. 1410. Paneel 90 x 99 cm. Kunsthalle, Hamburg.

Deze voorstelling is aanmerkelijk levendiger dan die op de Parijse mijter. Christus zien we druk bezig over de rand van de sarcofaag te stappen, niet triomfantelijk maar meer heimelijk. De soldaten liggen ook hier in een soort slaaphouding, maar de manier waarop de kunstenaar ze kris-kras over elkaar gelegd heeft doet eerder denken aan doden op een slagveld.

JMdJ

KOMENDE ZONDAG

De vuren zon maakt na de nacht
van grauwe velden gouden,
maar van nature mist ze macht
dit wonder vast te houden.

Al wist haar glorie duisternis,
bezongen gaat ze onder,
schonk zij ons al wat luister is,
ons hart bleef eeuwig zonder,

het werd niet licht voor geest en vlees,
geen vonkje stergeflonker.
Licht kwam toen U verzoenend wees
op het vervloekte donker,

toen ik recht door mijn zonden heen,
o Zoon van God, uw zon zag,
en door uw helse wonden heen
de zondevrije zondag.

Willem L. Meijer

VAN HET VWO NAAR DE UNIVERSITEIT

I.D. Haarsma

Je zit in klas 5 of 6 **VWO** en je realiseert je dat er na de middelbare school ook leven is – een studentenleven wellicht?

En dan valt er heel wat te praten met je vrienden, je ouders en je docenten.

Bijvoorbeeld over: **welke** studie zal ik gaan **doen**? **Op grond** waarvan maak ik mijn keuze? En als ik voor een bepaalde studie heb gekozen, welke universiteit is voor **mij** dan het meest aantrekkelijk? **Welke** faciliteiten worden geboden? Wat houdt studeren aan **een** universiteit eigenlijk in? Hoe zit **een** universiteit in elkaar? Zou het veel verschillen met een middelbare school? Moet of wil ik meteen op kamers gaan wonen? Zal ik me aansluiten bij een studentenvereniging? Hoe betaal ik **m'n** studie **en** wat daar allemaal bij komt? Is het verstandig op zoek te gaan naar een betaald bijbaantje? Zou ik al voldoende sterk in **m'n** schoenen **staan** om zelfstandig te kunnen studeren **en** te leven in een doorgaans weinig christelijke omgeving? Ben ik goed **voorbereid** op een universitaire studie?

Zulke vragen houden je als **VWO**-leerling **natuurlijk** regelmatig **h**-zig. En op de meeste vragen **zul** je tijdens je **VWO**-studie wel een **antwoord** vinden, **per** slot van rekening zit je niet voor niets op Voorbereidend wetenschappelijk Onderwijs.

Het kan **ook** **zinnig** zijn om je op een **andere** manier te oriënteren op een universitaire studie, bijvoorbeeld door het lezen van het boek **Naar** een wetenschappelijke **studie**, geschreven door dr. R. Seldenrijk.' Dit boek is bedoeld om je als **aankomend** student een christelijke handreiking te bieden.

Seldenrijk is als **biomedicus** werkzaam in **& gezondheidszorg** en is daarnaast o.a. **bestuursvoorzitter** van de Evangelische Hogeschool. Hij geeft veel **zinnige** informatie over allerlei universitaire studies en zet je aan het **denken** over de vraag hoe je als christen-student je **weg kunt vinden**.

Over universiteiten en studenten

Na een **kort** historisch exposé over het ontstaan van universiteiten in de Middeleeuwen **beschrijft** hij de **opbouw van 'leerprogramma's'** en de structuur en cultuur van de universiteit.

Je krijgt zo **een** aardige **indruk** van het studentenleven aan de nog jonge universiteiten en je kunt diverse nog steeds gangbare termen **en** gebruiken een plaats **geven**.

Nuttig is zijn uiteenzetting over de inrichting van de **moderne** Nederlandse universiteiten: **propedeuse**, **doctoraalfase**, **promotiestudie**, **onderzoekscholen**, allerlei onderwijsvormen, **studielast**, beoordeling van studieprestaties, **bestuursstructuur**, studiefinancieringen de vele universitaire faciliteiten **komen** aan bod.²

Seldenrijk vervolgt met een terecht pleidooi om je bij je studiekeuze niet te laten leiden door de 'mooie praatjes en plaatjes' van de universitaire **wervingscampagnes**, maar **vooral** te letten op inhoudelijke informatie die **natuurlijk** ook geboden wordt in **voorlichtingsmateriaal** en tijdens 'open dagen'.

Hij **geeft** op basis van **voorlichtingsmateriaal** een heel overzicht van de **studiemogelijkheden** aan de Nederlandse universiteiten. Ook **typeert** hij in grote lijnen de inhoud

van **een** aantal specifieke studies of **vakkenclusters** en geeft aan **waarin** universiteiten sterk of **zwak** zijn.

Het kan nu al waardevol **zijn** om te weten welke afstudeerrichtingen aan **welke** universiteit worden **aangeboden**.³ Soms geeft **Seldenrijk** door wat studenten wel of niet waarderen in **een** bepaalde **studie**.⁴ Je moet toch wel **wat** voorzichtig zijn met dergelijke informatie, het gaat **immers** om een momentopname. **Universiteiten** kunnen o.a. op basis van **studentenwaarderingen** **verbeterprogramma's** starten.⁵

Christelijke bezinning op wetenschap

Een sterk punt is dat Seldenrijk je uitnodigt na te denken over de belangrijke vraag hoe je als christen wetenschappelijk bezig **kunt** zijn. Soms lijkt het er op, dat wetenschappelijke kennis **niets** te **maken** heeft met christelijke **geloofsinzichten**. Soms worden wetenschappelijke **theorieën** gebruikt om christelijke overtuigingen onderuit te **halen**. Trouwens, het **omgekeerde** komt ook voor. Hoe daarmee **om te gaan**? Seldenrijk stelt zelfs de vraag of een christen er goed aan **doet** om aan **een** universitaire studie te **beginnen**.⁶

Dit **klinkt** allemaal **nogal zwaar**, maar het is **zeker** zinvol om verder te kijken dan je neus lang is. Christelijke reflectie op je **vakstudie** kan helpen **voorkomen** dat je naïef wordt ingekapseld. Je moet er voor oppassen dat je **niet** in **een** 'schizofrene' situatie wordt gemanoeuvreed. **Namelijk** aan de ene kant leven in de wereld van de wetenschap met zijn eigen **normen** en waarden, en aan de andere kant leven in de wereld van het christelijk

geloof; twee werelden die geheel op zichzelf staan. Het volgen van Jezus **Christus** heeft betekenis voor je studie en je wetenschappelijke activiteiten. Schenk daar op een positieve en creatieve wijze aandacht aan.

Seldenrijk laat de volgende vragen de revue passeren:

- wat is wetenschap?
- **waarin** onderscheidt wetenschappelijke kennis zich van 'alledaagse kennis'?
- **hoe** verwerven wetenschappers kennis?
- welke methode gebruiken ze daartoe?
- wat zijn de grenzen van wetenschappelijke kennis?
- **waarom** vertonen wetenschappelijke theorieën **soms** religieuze trekken?

Volgens Seldenrijk is een levensovertuiging bepalend voor de wetenschapsbeoefening, 'neutrale' wetenschap bestaat niet.

Daarom wil hij vanuit een christelijke levensbeschouwing komen tot christelijke vakwetenschappen. De Bijbel is weliswaar geen handboek voor enige wetenschap, maar geeft wel relevante en actuele grondlijnen voor de beoefening van wetenschap. Vandaar dat hij allerlei bijbelteksten gebruikt bij zijn ontwikkeling van christelijke vakwetenschappen.

Voor een christen is het belangrijk te leven met een geopende Bijbel en dat geldt ook als je wetenschappelijk bezig bent.⁸

Studentenverenigingen zijn belangrijk

In het laatste hoofdstuk geeft Seldenrijk een aantal praktische studietips. Ook benadrukt hij terecht dat student-zijn niet alleen maar studeren is – het is een stuk van je leven. Het is daarom van groot belang om je christelijke levenshouding verder te verdiepen en te ontwikkelen. Hij beveelt je aan om je aan te sluiten bij een christelijke studentenvereniging, zo kun je hier samen

aan werken.

Daarin heeft Seldenrijk helemaal gelijk studentenverenigingen kunnen in allerlei opzichten van grote waarde voor je zijn. Doen dus! In alle universiteitssteden zijn er gereformeerde studentenverenigingen, die je van harte uitnodigen om actief lid te worden.

Aan Seldenrijk's advies zou ik willen toevoegen: probeer ook op een betrokken wijze deel te nemen aan het gemeentelven van de gereformeerde kerk in de plaats waar je gaat studeren. In de praktijk kan het wel eens lastig zijn, omdat je 's zondags niet altijd in de universiteitsplaats aanwezig zult zijn en dus de erediensten daar zult missen. Maar waarom zou je doorde- weeks niet kunnen meedoen aan b.v. een bijbelstudievereniging of een evangelisatie-activiteit?

Het VWO bereidt voor op studeren aan een universiteit

Je kunt je intussen wel afvragen

wat dit boek toevoegt aan al datgene wat op het VWO wordt geboden.

Immers, wie zich als middelbare scholier oriënteert op zijn of haar vervolgstudie aan een universiteit, zal regelmatig gebruik maken van de diensten van een decaan. Telkens, vrijwel de gehele schoolloopbaan door, stimuleert een decaan leerlingen zich een reëel beeld te vormen van zijn of haar mogelijkheden, kwaliteiten, interesses en aspiraties.

Door persoonlijke gesprekken, het voorlichten over beroepen en onderwijsinstellingen, het begeleiden bij het samenstellen van het vakkenpakket, het organiseren van psychologische testen, het attenderen op 'open dagen' waar universiteiten voorlichting geven over hun studiemogelijkheden, e.d. helpt een decaan leerlingen bij het vinden van een antwoord op vragen zoals: Welk beroep wil ik gaan uitoefenen? Ben ik daar geschikt voor? Hoe kan ik mij daarvoor kwalifice-

Drs. P. Groenenberg

DOOD-ZONDE

Over de zonde tegen de Heilige Geest

Een leerzaam boek voor iedere christen. Vooral voor de christen die angst heeft de Geest gelasterd te hebben en voor hen die met zulke christenen vaak in aanraking komen, bijvoorbeeld ambtsdragers en hulpverleners.

158 pag., geb., f 30,00

Verkrijgbaar bij de boekhandel.

Oosterbaan & Le Cointre B.V.
Postbus 25, 4460 AA Goes, Telefoon 0113-215591

ren? Welke studie is daar voor nodig?

Een decaan nodigt leerlingen uit verder te kijken dan de middelbare school.

En ook vakdocenten bereiden leerlingen voor op hun toekomst en maken leerlingen duidelijk wat hun sterke of zwakke punten zijn en hebben een belangrijk aandeel in hun vorming.

Zeker voor de VWO-afdeling van een gereformeerde scholengemeenschap geldt, dat er weloverwogen aandacht geschonken wordt aan een christelijke voorbereiding op het wetenschappelijk onderwijs. Niet alleen wordt leerlingen vak-kennis bijgebracht die nodig is om met succes het VWO-diploma te kunnen behalen, ook wordt er werk gemaakt van het ontwikkelen van studievaardigheden, sociale vaardigheden en het vormen van een christelijke visie op diverse weten-

Kortom, je kunt – naast je VWO-opleiding – best wat aan het boek van Seldenrijk hebben: praktische informatie over studeren aan een universiteit en een bijdrage aan christelijke bezinning op de wetenschap.

¹ Dr. R. Seldenrijk, *Naar een wetenschappelijke studie*. Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer 1996; f. 28,50.

² Aan het einde van deze zakelijke uiteenzetting schiet Seldenrijk uit zijn slof als hij de politiek toeschrijft geen verstand van universiteiten te hebben en het ministerie van onderwijs en wetenschappen onbetrouwbaar noemt. Seldenrijk wil een universiteit 'waarbinnen de intellectuele elite zich – vrij van bureaucratisch gezeur – op het hoogste niveau kan wijden aan de wetenschap in onderwijs en onderzoek' (p. 40). Deze ontboezeming lijkt me niet echt relevant voor een VWO-leerling.

³ Als je bijvoorbeeld overweegt 'rechten' te gaan studeren, dan kun je de specialisatie 'notarieel recht' wel volgen in Utrecht, maar niet in Rotterdam of Tilburg, enz.

⁴ B.v. op p. 69 meldt hij dat van de studenten 'toegepaste wiskunde' de Twentse studenten het meest tevreden zijn over hun studie en dat de studenten 'zuivere wiskunde' slecht te spreken zijn over de communicatieve vaardigheden van de universiteiten, met uitzondering van Utrecht en Delft, die als 'goed' resp. 'gemiddeld' worden gewaardeerd.

⁵ Vergelijk b.v. de *Elsevier* van 19 oktober 1996, deze publiceerde een NIPO-enquête die verschuivingen in studentenwaardering laat zien.

KRUISIGING

Blijf staan en voel de uitgestrekte handen,
vingers, armen: een antwoord van omhoog?
Zijn bloed stroomt uit de palmen voor het oog
van wie? Verbroken zijn intieme banden.

Het hoofdlicht voorover, de spanningsboog
bijna geknapt – zondaars uit alle landen
verenigt u – manmoedig met de tanden
opeen, lippen gebarsten, woestijndroog.

De ribben komen door 'n vlees, zijn huid
klopt voor een collega die vraagt te mogen
wonen in een koninkrijk, de vrijstad
na een godvergeten dolen: hoe had
Hij blinden leren zien. Met open ogen
aanvaardt Hij 't allerhoogste rechtsbesluit.

Lenze L. Bouwers.

⁶ '...wil ik wat dieper ingaan op de vraag in hoeverre wetenschap en christelijk geloof met elkaar overweg kunnen, of een christen zich in onze gesecculariseerde wereld wel op het wetenschappelijk terrein kan begeven' (p. 103).

⁷ Hoezeer ik het ook met Seldenrijk eens ben dat christelijke bezinning op de wetenschappen noodzakelijk is, vind ik zijn bijdrage niet altijd overtuigend en wat onsamenhangend. Er lopen diverse lijnen door elkaar heen, die soms elkaar uitsluiten. B.v. eerst noemt hij wetenschap verifieerbaar (p. 86), maar later blijkt een wetenschappelijk theorie juist niet een verifieerbare theorie te zijn (p. 92).

⁸ De wijze waarop Seldenrijk bijbelteksten gebruikt in zijn argumentaties roept evenwel vragen op.

Als hij bijvoorbeeld een schets geeft van christelijke aardwetenschappen komt hij te spreken over de zondvloed en de ark van Noach, die ook voor dieren een 'ark van behoud' was. Volgens Seldenrijk 'behoefden de dieren naar verwachting niet ver te lopen; vanwege het gelijkmatige klimaat zullen soortgelijke dieren overal het land hebben bevolkt' (p. 126). Dat er toen een 'gelijkmatig klimaat' heerste, leidt Seldenrijk af uit Gen. 2 : 5, 6; op z'n minst een merkwaardige exegese, lijkt me.

En als hij voor bestuurskunde verwijst naar Jethro, die Mozes 'de kunst van het verantwoord delegeren' bijbracht, meent hij dat Jethro 'belangrijke managementkwaliteiten' noemt 'flink, Godvrezend, betrouwbaar en onomkoopbaar' (p. 128). Je kunt deze kwaliteiten toch moeilijk karakteristiek voor christelijk management noemen, 'J' was het maar omdat ze kunnen worden 'toegepast' op vele andere menselijke activiteiten; ook voor niet-managers gelden deze kwaliteiten. Het

lijkt mij voor het ontwikkelen van een christelijke visie op management zinvol te luisteren naar christen-mamgers die in de praktijk geleerd hebben waar het in goed management op aankomt.

Je kunt je afvragen of deze bijbelteksten – en a zouden er wel meer te noemen zijn – bedoeld zijn om te functioneren in wetenschappelijke argumentaties en theorievorming.

⁹ Voor adressen van gereformeerde studentenverenigingen kun je het *Handboek van de Gereformeerde Kerken in Nederland* raadplegen. Deze informatie kun je ook krijgen bij het bureau van de Gereformeerde Wetenschappelijke Genootschap (GWG), Postbus 40155, 8004 DD Zwolle; t (038) 4601017.

¹⁰ Ook al valt er nog veel te verbeteren, het is beslist een karikatuur als er door R. Seldenrijk van bijvoorbeeld een gereformeerde middelbare school wordt gezegd dat hier 'over het algemeen sprake is van een *mlse houding: het inprenten en herkauwen van kennis en nikt te veel eigen initiatief' (p. 43); evenzo is het onjuist zonder meer te zeggen dat middelbare scholen een werkwijze de ren, die leidt tot passief studeren: 'het consumeren, uit het hoofd leren en daarna reproduceren van informatie waaraan niets valt te doen: een op de middelbare school geleerde werkwijze' (p. 138).

Stellig zal van een student aan een universiteit een actieve studiehouding worden verwacht, maar dat een middelbare school daar niet al op voorbereidt, is een (inmiddels) achterhaald beeld.

Wie een middelbare school van binnenuit kent, weet dat er voortdurend en systematisch door decanen en docenten wordt geanticipeerd op een universitaire vervolgstudie.

M

meegelezen

Groeien in vrijmoedigheid

Op een jongerenzendingsdag in januari 1997 sprak *N.M. Tramper* over vrijmoedigheid in het licht van geestelijke groei. In *De Waarheidsvriend* van 13 maart jl. publiceert hij dit verhaal:

In een opgroeiend gezin zijn steeds nieuwe kleren nodig. De oude jas of broek past niet meer, er is een grote nodig. Zo is het ook in het geloof. AL het @ is groeit dat naar volwassenheid. Het geloof is geen statisch bezit. Elke nieuwe levensfase kent een eigen uitingsvorm van het geloof. De ontwikkeling van onze persoon en de beleving en uiting van het geloof grijpen op elkaar in. Dat is nu het prachtige in het werk van de Geest. Er zijn mensen die hartstochtelijk om een doorbraak van het werk van de Geest in hun leven hebben geboden, om meer vrijmoedigheid te krijgen. Vaak dachten ze dat hun gebed niet werd verhoord. Naderhand begonnen ze te begrijpen dat de Geest het karakter gebruikt, met alle mooie en moeilijke kanten ervan.

De Geest schakelt ons in zoals we zijn

De Geest schakelt ons in zoals we zijn. Hij overweldigt ons niet door onze persoonlijkheid te veranderen. Een teruggetrokken persoon wordt niet op slag extravert. Maar juist zo iemand kan geleidelijk zijn gaven ontdekken en in de zending gebruikt worden omdat hij zich goed kan inleven in mensen, goed kan luisteren, een kring kan leiden enz.

Het is duidelijk dat de discipelen door de uitstorting van de Geest meer vrijmoedigheid kregen, maar daarmee werden ze als persoon niet uitgeschakeld. Petrus bleef het hart

op de tong houden en Thomas is vast een piekeraar gebleven.

Uitingen van het werk van de Geest

Waarin komt het werk van de Geest in de geestelijke groei tot uiting?

- * in het ontdekken en ontwikkelen van wat je kan, wat bij je past. Denk in dit verband aan de gavenlijst in Rom. 12: de een kan goed leiding geven, de ander dienen, de ander onderwijzen. De Geest neemt de talenten en ervaring in dienst van het Koninkrijk van God.
- * in het ontdekken en aanvaarden van wat je niet kan en ook niet hoeft. Misschien kom je niet zo gemakkelijk uit je woorden, maar kun je wel hele goede vragen stellen.
- * leren omgaan met de scherpe kanten van onze persoonlijkheid. Telkens weer worden we geconfronteerd met zondige mechanismen in ons leven. Blijf er dan niet mee rond lopen, maar belijd ze jegens God én jegens de medemensen met wie je optrekt en die je vertrouwt. Mozes kreeg een lange opleiding in de woestijn. Hij moest geduld leren oefenen. Paulus was ook jaren in de woestijn. In dit levenslange proces van ontdekken, belijden en aanvaarden is er tenslotte toch sprake van verandering. Wat de catechismus zegt: de afsterving van de oude mens en de opstanding van de nieuwe mens. Er wordt iets, misschien meer dan iets, zichtbaar van Jezus in ons.

Groeien in heiliging

Ds. G. van den End schreef in *De*

Waarheidsvriend van 23 en 30 januari jl. over groeien in heiliging. Daarover bestaan nogal wat misverstanden. Velen denken dat het hierbij aankomt op onze prestaties. En onze ervaringen zijn na enige tijd zo teleurstellend:

We hadden allerlei voornemens, maar veel verder dan voornemens kwam het niet. De verleidingen bleken weer te sterk en van een heilig leven kwam zo weinig terecht. (...)

De teleurstellende ervaringen die op dit punt vaak worden opgedaan hangen allemaal samen met het feit dat het leven van de heiliging eigenlijk gezien wordt als een aanvulling van onze kant op wat God begonnen is. Wij vergeten dan dat ook de heiliging valt onder de genade, en dat deze evenals de rechtvaardiging door Christus is verworven. Wij missen ten enenmale de bekwaamheid om dat nieuwe leven zelf voort te brengen. De heiliging is de vrucht van Christus. Alleen als God ons aanziet in Christus, zijn wij heilig. Paulus schrijft aan de gemeente van Corinthe: 'Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, die ons geworden is wijsheid van God w rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing' (1 Cor. 1 : 30).

God neemt geen genoegen met half werk. Hij vraagt honderd procent heiligheid. Wel, in Christus zijn wij volkomen heilig en mankeert er niets aan ons leven (Kol. 2 : 10). In Christus hebben alle gelovigen niet alleen vergeving van de zonde, maar ook de vernieuwing van het leven. Het komt dus helemaal aan op het in Christus zijn: de gemeenschap met Christus, een hartelijke geloofsverbondenheid met Hem, die het Hoofd is. Dat betekent tege-

lijk een leven van kruisdragen en zelfverloochening. Het is een levenslange strijd tegen ons eigen ik, om helemaal ons door Christus te laten zeggen.

Afhankelijk van de Heilige Geest

Verder zou ik willen wijzen op dat woord uit Filippenzen 2: *'Werkt uws zelfs zaligheid met vreze en beven; want het is God, Die in u werkt beide het willen en het werken naar Zijn welbehagen'* (Fil. 2: 12b, 13). In vers 12 drong Paulus er bij de gelovigen in Filippi op aan om ijverig aan hun heiliging te blijven werken. Hij drong er bij hen op aan om de aanwezigheid van de heiliging in hun dagelijks leven door hun gehoorzaamheid aan Gods geboden te tonen, en de goddelijke karakters trekken, die de apostel elders omschrijft als de vruchten van de Geest, aan te nemen. Deze vermaning is gebaseerd op het vertrouwen dat Gods Geest in hen werkzaam is. Hij is in hen werkzaam om inzicht te geven in Zijn wil, om in hen innerlijke verlangen om Zijn wil te doen, te stimuleren, en hun wil zo te veranderen dat zij werkelijk wensen te gehoorzamen. Maar bovenal geeft Hij hun de kracht, zodat zij in staat zijn Zijn wil te doen.

Veranderingsproces

Duidelijk wordt dat wij als gelovigen niet passief zijn in dit veranderingsproces. Wij zijn niet als blokken marmer, die tot een prachtig beeld worden omgevormd door een beeldhouwer (J. Bridges). God heeft ons een geest en een hart gegeven, waarmee wij ons overgeven als Hij Zijn werk in ons doet. We raken er helemaal bij betrokken. Wij gaan leren de zondige neigingen te doden of wat die zondige neigingen opwekt te vermijden. Wij gaan de zonden in al zijn vormen doden door de Geest en andere gewoonten aannemen. Om dit laatste duidelijk te maken gebruikt de bekende Engelse auteur J.I. Packer het beeld van een kind dat zijn vader wil helpen de

schutting te verven. De vader houdt de hand van het kind met de kwast vast en stuurt deze, en bij iedere streek zijn beiden actief betrokken. Als wij ons inspannen om biddend de zonden te doden en de wil van God te doen in dit leven, dan werkt de Geest met ons mee en stuurt als het ware onze hand. Alle werkelijke vooruitgang moet aan Hem worden toegeschreven, **Ik** - veel zelfverloochening en moeite dat ook moge hebben gekost. Zonder de invloed en de kracht van de Geest in ons leven, zouden wij nooit in staat zijn de zonde te laten en de wil van God in praktijk te brengen.

Groeien in de diepte

In het kader van ons onderwerp spraken onze oude theologen wel van groeien in de diepte. U vindt dat misschien een wat vreemde uitdrukking. Maar zij bedoelden daar eenvoudig dit mee: *waar wij zelfin eigen oog steeds minder worden, daar gaat Christus steeds meer voor ons betekenen.* Als ons besef van zonden dieper wordt, zal ons geloof sterker, onze hoop levendiger, onze liefde uitgebreider en onze geestelijke gezindheid duidelijker zijn. Een heilig leven is altijd een leven dat in de diepte groeit.

Kenmerkend voor de groei

Het is altijd gevaarlijk om enkele kenmerken te noemen, omdat wij zo gauw op een verkeerde wijze daarmee omgaan. Wij zouden medeloos kunnen worden omdat wij niet in alle opzichten dit beeld vertonen. Dat is natuurlijk niet de bedoeling. Het gaat er niet om dat wij aan alles wat nu volgt beantwoorden: het moet wel ons verlangen zijn. Ik noem in een willekeurige volgorde enkele dingen.

- Een groeiende blijdschap in het prijzen van God en een toenemende hekel aan het prijzen van onszelf. Dit verlangen om God te prijzen wortelt in het hart van iedere christen en wordt bij het groeien in heiliging steeds sterker. Hoe meer

wij God prijzen, hoe minder wij in onze eigen ogen zullen worden. We gaan het nazeggen = 'Niet ons, o Heere, niet ons, maar Uw Naam geef eer, om Uwer goedertierenheid, om Uwer waarheid wil' (Ps. 115: 1).

- Er is meer en meer een leven uit de liefde en daarnaar handelen. Liefde is in eerste instantie geen gevoel van genegenheid, maar een gedrag; liefde doet iets, zij geeft. Daaruit blijkt haar ware aard. Liefde is de eerste vrucht van de Geest, en zonder liefde is de zogenaamde christen helemaal niets (Gal. 5: 22; 1 Cor. 13: 1-3). Jezus was de belichaming van de liefde, en door Zijn weg van zelfopoffering te volgen komt heiliging in zijn meest zuivere en volmaakte vorm tot uitdrukking.

Harde, hardvochtige en kille heiligheid is een contradictio in terminis. De beoefening van deze liefde kost ons in feite alles. Maar zonder deze liefde stelt de zogenaamde heiliging in Gods ogen niets voor.

- Een groeiend verlangen naar persoonlijke rechtvaardigheid en een meer bewuste afkeer van de goddeloosheid en perversiteit in de wereld om ons heen. Gerechtigheid en heiligheid horen bij elkaar. Wij zouden kunnen zeggen dat heiligheid gerechtigheid is als uitdrukking van onze toewijding aan God. Gerechtigheid is heiligheid zoals die tot uitdrukking komt in de vervulling van de wet. Die twee knnen wij niet van elkaar losmaken. Gods wet wordt ons lief (Ps. 119: 97). De eisen die daarin gesteld worden, weerspiegelen Gods eigen karakter. In de gelijkvormigheid daaraan komt Gods beeld in de mens openbaar; wat door de zondeval verloren is gegaan, wordt nu door genade weer in ons opgericht (Hebr. 8: 10). We dienen hier waakzaam te zijn voor uitersten: aan de ene kant is er het wetticisme (sen formeel in acht nemen van de regels, waardoor we iets menen te verdienen), aan de andere kant is er

de dreiging van **wetteloosheid**. Een **christen** onderhoudt de wet niet op een **wettische manier** (als een koude plicht), **maar** uit **dankbaarheid** (Rom. 12 : 1).

• Een **scherper onderscheidingsvermogen voor satans strategie van verzet, afleiding en bedrog, waardoor hij** ervoor zorgt dat wij struikelen en niet oprecht leven. De apostel Paulus zegt: want **zijn** gedachten **zijn** ons niet onbekend (2 Cor. 2 : 11). Wij raken **betrokken** in & geestelijke strijd. Het wezen daarvan is de **strijd om 'nee' te zeggen als de wereld**, het vlees en de duivel er bij ons op **aandringen om 'ja' te zeggen**, en om 'ja' te zeggen **als** vermoeidheid, **gevoel**loosheid en ongeloof **ons ertoe aanzetten 'nee' te zeggen**. Daarom het voortdurend gebed: wil **ons** toch staande houden en sterken door de kracht van Uw Heilige Geest, opdat **wij** in deze geestelijke **strijd** niet onderliggen, **maar** altijd krachtig **weerstand** bieden (Heid. Cat. antwoord 127).

• Een **groei** in **ijver voor Gods zaak** en de bereidheid die zelfs door impopulaire daden te bevorderen.

• Een **groter geduld** en een **grotere bereidheid om op God te wachten en voor Zijn wil** te buigen; we leren af om te proberen God naar onze **hand** te zetten. Het is kinderen eigen dat ze iets direct willen hebben, zonder te kunnen wachten. In het leven van een christen komt onderwerping, waarvan Jezus in de hof van **Getsemané** ons het voorbeeld geeft (Matth. 26 : 39).

U UIT DE KERKEN

Jubiläum

Wageningen – Op maandag 17 maart jl. was het 40 jaar geleden dat ds. G. Blijdorp, emeritus-predikant van Alblasserdam, in her ambt werd bevestigd.

Gosse Blijdorp werd op 21 maart 1919 in Rotterdam geboren en studeerde aan de Theologische Universiteit te Kampen. Op 17 maart 1957 deed hij intrede in de gemeente te Dokkum en te Wierden. In 1967 nam hij een beroep aan naar de gemeenten van Alblasserdam en Nieuw-Lekkerland. Op 1 april 1984 ging hij met emeritaat.

Ds. Blijdorp was lange tijd voorzitter van de Commissie Samenwerkende Kerken (emeritering).

Beroepen te Hardinxveld-Giessendam en te Waddinxveen: E. Brink te Nijmegen. te Lisse en Voorschoten: kandidaat B. van Veen te Kampen.
Bedankt voor Groningen-Zuid: H.J. Room te Harderwijk; voor Hardenberg-Gutrum: R. de Graaf te Rouveen.

Het definitieve adres van ds. J.J.A. Colijn is Groenendaal 131, 8271 EH IJsselmuiden, tel. 038-3329855.

Intrede

Mussel – C. van Dusseldopr, kandidaat te IJsselmuiden, heeft jl. zondag 23 maart intrede gedaan in de gemeente te Mussel. Hij werd in het ambt bevestigd door ds. A. Boersma te Schildwolde. Nieuw adres: Musselweg 68, 4584 AG Mussel, tel. 0599-454218.

Het nieuwe Handboek 1997

Ten dienste van de Geref. Kerken in Nederland

Paperback. 368 pag.. **£ 17,50**

Handboek 1997 nu ook digitaal!

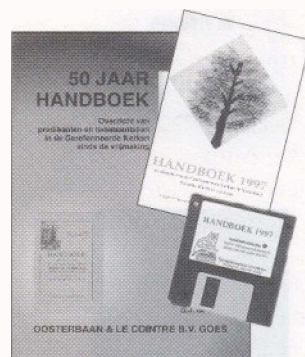
Met de bon die opgenomen is in het Handboek 1997, kan een computerprogramma worden besteld waarmee de gegevens uit dit boek digitaal zichtbaar gemaakt kunnen worden.

Prijs: **£ 17,50**

Heeft u de uitgave 50 jaar HANDBOEK?

Hierin zijn de belangrijkste kerkelijke gegevens van 1945-1995 opgenomen. Een zeer handig naslagwerk

Geniet **£ 27,50**

Verkrijgbaar bij de boekhandel

OOSTERBAAN & LE COINTRE B.V.
Postbus 25 - 4460 AA Goes - Tel. 0113-215591

